

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА**

Факультет геології, географії, рекреації і туризму

***Кафедра соціально-економічної географії і регіонаознавства імені
Костянтина Нємця***

До захисту допустити

Завідувач кафедри _____ Людмила НЕМЕЦЬ

«_____» _____ 2024 р.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

Виконав: студент 2 курсу магістратури, групи ГА-21
спеціальності 106. Географія
ОПП «Географія рекреації та туризму»
Корзун Станіслав Сергійович

Науковий керівник:
к. геогр. н., доцент Телебенєва Євгенія Юрїївна

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою

Голова ЕК Тарас ПОГРЕБСЬКИЙ

Секретар ЕК Олена ПЕДЬ
«_____» _____ 2024 р.

Харків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ	6
1.1. Понятійно-термінологічний апарат дослідження	6
1.2. Основні підвиди та складові туризму.....	10
1.3. Методика дослідження та вивчення основних туристичних кластерів.....	17
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.	25
2.1. Загальна характеристика Львівської області.....	25
2.2. Аналіз факторів впливу на розвиток туризму Львівської області	32
2.3. Особливості розвитку туризму Львівської області.....	37
РОЗДІЛ 3. СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	44
3.1. Проблеми сталого розвитку туристичної індустрії Львівської області...	45
3.2. Перспективи сталого розвитку туристичної індустрії Львівської області.....	53
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сталий розвиток регіону визначається його потенціалом, оскільки це інтенсивна та прогресивна еволюція території з ефективним використанням наявних ресурсів. Соціально-економічне становище регіону та рівень його розвитку також є ключовими характеристиками, що визначають економічний потенціал конкретних територій. На сьогодні, українська економіка, окрім руйнівних наслідків агресії РФ, зіткнулася з соціально-економічними негараздами, пов'язаними з недоцільним використанням природних ресурсів, слабкою інфраструктурою (яка ще й окрім цього зазнала значних пошкоджень), низьким рівнем добробуту та безробіттям.

Для багатьох прогресивних країн сьогоденності розвиток рекреації та туризму є одним з основних джерел бюджетних надходжень. Так само має бути і в Україні, яка має всі необхідні ресурси для розвитку туризму: різноманітні та відносно добре збережені природні умови, значний історико-культурний потенціал, а також необхідні людські та матеріальні ресурси. Післявоєнний ринок туристичних послуг має стати одним із чинників інтеграції України в європейський економічний простір. Тому важливою передумовою розвитку туризму в Україні та її регіонах є дослідження особливостей туристично-рекреаційних ресурсів та закономірностей їх розвитку.

Оскільки кількість туристів, які прибувають на Львівщину, щороку зростає, якість послуг, що надаються, також повинна покращуватися. Однак рекреаційно-туристична сфера регіону ще недостатньо вивчена, зокрема, потребують детального аналізу детермінанти природних, культурно-історичних та соціально-економічних ресурсів для розвитку туризму.

Метою дослідження є визначення перспектив розвитку туризму у Львівській області шляхом аналізу сучасного стану галузі, оцінки ресурсного потенціалу, визначення проблем та розробки стратегічних напрямів для покращення туристичної привабливості регіону.

Об'єкт дослідження – туризм Львівської області.

Предмет дослідження – перспективи та стратегічні напрямки розвитку туризму у Львівській області.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасний стан туристичної інфраструктури Львівської області, включаючи готельний сектор, транспортні зв'язки, об'єкти культурної та природної спадщини.
2. Дослідити чинники, що впливають на розвиток туризму в регіоні, такі як економічні, екологічні, соціальні та політичні умови.
3. Визначити ключові тенденції та потреби туристичного ринку, зокрема попит на екологічний, культурний, медичний та сільський туризм.
4. Оцінити привабливість Львівської області як туристичного напрямку для внутрішніх та іноземних туристів, дослідивши конкурентні переваги регіону.
5. Виявити проблеми та виклики, що стримують розвиток туристичної галузі в області, зокрема у сферах інфраструктури, сервісу, інвестицій та маркетингу.
6. Розробити пропозиції та рекомендації щодо стратегії розвитку туристичної галузі на території Львівської області, враховуючи сучасні світові тенденції та запити туристів.
7. Оцінити перспективи залучення інвестицій у туристичну інфраструктуру та розвиток нових туристичних продуктів, здатних збільшити туристичний потік у регіон.

Інформаційна база дослідження в роботі представлена: підручниками і науковими посібниками; офіційними статистичними даними Державної служби статистики України про туристичний потік, рівень зайнятості у сфері туризму, обсяги наданих туристичних послуг; статистичними даними Львівської обласної державної адміністрації (ЛОДА) щодо туристичної галузі регіону; законодавством України у сфері туризму, включаючи закони, постанови та інші нормативні акти, що регулюють діяльність у галузі туризму.

Кваліфікаційна робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел. Робота складається з 70 сторінок, списку використаних джерел, який включає 51 найменування. У роботі наведено 8 рисунків і 5 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

1.1. Понятійно-термінологічний апарат дослідження

Витоки туризму сягають нашої ери, але він не став популярним до початку минулого століття, про нього мало що було сказано, вивчено та опубліковано у 20 столітті. Необхідність вивчення феномену сталого туризму як потужного чинника економіки країни виникла після зростання туристичних потоків і доходів від туризму (доходи від туризму в різних країнах світу коливаються від 4 до 43 відсотків)[39].

Незважаючи на те, що початкові інвестиції в туризм відносно невеликі, важливу і визначальну роль відіграє туристична діяльність, що вносить значний вклад в економіку кожної країни.

Варто зазначити, що туризм - це галузь економіки, яка може розвивати та виробляти послуги та товари, що обмежує багато інших галузей. Наприклад, транспорт, будівництво та торгівля, громадське харчування, сільське господарство, житло, культура, мистецтво, спорт тощо.

Туризм вже є основною сферою міжнародної торгівлі для багатьох країн, а також пріоритетним напрямком розвитку та економічного зростання для багатьох країн. Як уже зазначалося, туризм є багатогранним явищем, що має економічні, соціальні, культурні та екологічні аспекти, і має невичерпний потенціал для постійного прогресу [50]. Туризм є найбільш динамічною сферою людської діяльності та фактором економічного і культурного розвитку, захисту навколишнього середовища, історичної та культурної спадщини, міжнародного взаєморозуміння, миру і поваги до прав людини та основних свобод без розрізнення раси, статі, мови чи релігії. Туризм є економічним джерелом нових робочих місць і доходів, а також розвитку інфраструктури, і є невід'ємною частиною загального міжнародного ринку.

Зростаюча роль туризму в економічному, соціальному та політичному житті суспільства вимагає науково-теоретичного осмислення цього явища. Основою формування туристичних систем є подорожі та переміщення людей між різними місцями, що характеризуються певними географічними параметрами [40]. З розвитком цивілізації люди потребують абсолютно нових емоційних та рекреаційних вражень. Основним джерелом цього є рекреація та подорожування, що разом сьогодні називається «туризм».

Цей термін трактується українськими науковцями по-різному, враховуючи різні аспекти цієї сфери діяльності. Ось кілька визначень, які пропонують українські дослідники:

Туризм, на думку Мальської М. П. це сукупність відносин і явищ, що виникають у процесі подорожі та тимчасового перебування людей поза місцем їх постійного проживання, за умови, що основною метою цього перебування не є здійснення оплачуваної діяльності. Таке бачення охоплює різні види туризму, звертаючи увагу на мотивацію людей до подорожей та їхнє тимчасове перебування в нових місцях [26].

Ткаченко Т. І. трактує поняття «туризм» як форму активного відпочинку, що включає в себе переміщення з метою задоволення культурних, пізнавальних та рекреаційних потреб. Це визначення акцентує увагу на рекреаційній функції туризму, підкреслюючи, що туризм допомагає відновити фізичні та духовні сили людини [45].

Ось за висловленням Кифяка В. Ф. туризм є складною соціально-економічною системою, яка включає туристів, туристичні підприємства, ресурси, інфраструктуру та органи управління, що сприяють задоволенню потреб у відпочинку, пізнанні та спілкуванні. Тобто, науковець наполягає, що туризм є багатокомпонентною системою, де важливу роль відіграють інфраструктура, ресурси та управлінські процеси [16].

Бейдик О. О. же визначає туризм як систему рекреаційної діяльності, яка передбачає організоване переміщення людей у природному, культурному і соціальному середовищі з метою задоволення різноманітних потреб. Його

точка зору зосереджена на рекреаційному аспекті туризму і на його зв'язку з природними та культурними ресурсами насамперед [2].

Таким чином, українські науковці розглядають туризм як багатогранну діяльність, що охоплює аспекти відпочинку, пізнання, оздоровлення, соціального взаємодії і економічної діяльності. Цей термін об'єднує різні підходи, від соціально-економічного до рекреаційного, підкреслюючи значення туризму для індивідуального розвитку та економіки.

За визначенням експертів із Всесвітньої туристичної організації, туризмом є соціальне, культурне та економічне явище, спричинене діяльністю людей, які подорожують і перебувають за межами свого постійного місця проживання з метою відпочинку, діловими чи іншими цілями [18]. Особи, які подорожують, називаються туристами, і для того, щоб відрізнити їх від мандрівників, використовуються такі критерії:

- тривалість перебування (більше одного дня і менше одного року);
- туризм повинен мати пріоритет над іншими видами діяльності в місці перебування, тобто метою поїздки не повинна бути оплачувана діяльність у місці перебування.

Турист (мандрівник) - це особа, яка здійснює подорож в межах України або в іншу країну з метою, не забороненою законодавством країни перебування.

Йдеться про особу, яка не здійснює оплачуваної діяльності на строк від 24 годин до одного року та зобов'язана залишити країну або місце перебування в зазначений строк (із Закону України «Про туризм») [4].

Сучасні чинники розвитку туризму відображають зміни в економіці, соціальному середовищі, технологіях та екології, що формують попит і можливості у сфері туризму. Серед основних чинників, які сьогодні визначають розвиток туризму, виділяють наступні:

1. Технологічні чинники - цифровізація і розвиток онлайн-платформ (наприклад, Booking.com, Airbnb, TripAdvisor) роблять подорожі доступнішими та зручнішими для планування, використання додатків для бронювання квитків,

готелів та організації екскурсій спрощують процес подорожей. Віртуальна реальність (VR) і доповнена реальність (AR) створюють можливість для попереднього ознайомлення з місцем подорожі, що підвищує інтерес до відвідування нових локацій, а соціальні мережі активно формують туристичні тренди та популяризують нові напрямки за рахунок блогів, фото та відеоконтенту.

2. Соціальні та демографічні чинники - зростання середнього класу в багатьох країнах, зокрема в Азії, стимулює попит на міжнародні подорожі, не менш вагомим чинником є зміни в демографії: молодь орієнтується на нестандартні маршрути та активні види туризму (наприклад, екотуризм, культурний туризм), тоді як люди старшого віку віддають перевагу спокійнішим формам відпочинку. Потреба у здоровому способі життя стимулює розвиток оздоровчого, спортивного, екологічного туризму та туризму, орієнтованого на природу, а інтерес до культури та історії сприяє розвитку культурного туризму, відвідування об'єктів культурної спадщини.

3. Економічні чинники - зростання доходів населення в окремих регіонах світу, що дозволяє більшій кількості людей подорожувати, зокрема на міжнародному рівні, через що значно зросла доступність подорожей, ще й завдяки бюджетним авіаперевізникам і зниженню вартості перельотів. Розвиток туристичної інфраструктури надає покращенні умови - варіативні готельні бази, транспорт, та об'єкти обслуговування сприяють комфорту туристів і стимулюють їхній інтерес до подорожей. Важливим є доцільне використання фінансових інструментів підтримки туризму, зокрема інвестиції в туризм від держави або приватних інвесторів, створення туристичних зон і спеціальних економічних умов для залучення туристів.

4. Екологічні чинники з часом набули неабиякої актуальності: попит на екологічно чисті продукти та збереження природи призводять до розвитку екотуризму, агротуризму та інших видів "зеленого туризму", зміни клімату впливають на традиційні туристичні напрямки, що стимулює розвиток нових локацій, які менш залежні від кліматичних умов. Сталий розвиток стає

важливим пріоритетом, тому туристичні об'єкти адаптують свої практики для зниження впливу на довкілля.

5. Політичні чинники - відкритість кордонів і візова лібералізація, що спрощує подорожі між країнами та стабільність регіону, відсутність конфліктів та епідеміологічних ризиків надзвичайно важливі для привабливості туристичного напрямку. Державна підтримка туризму, зокрема програми національної реклами, фінансування інфраструктури та заходів, які популяризують туристичні локації на міжнародному рівні також значно сприяють зросту кількості туристів в регіоні.

6. Культурні та інноваційні чинники – відіграє значну роль мода на унікальні та автентичні переживання: туристи віддають перевагу культурним маршрутам, етнічному туризму, гастрономічним турам. Не стоїть на місці розвиток нових видів туризму: гастрономічний, фестивальний, креативний, цифровий номадизм, що залучають різноманітні групи туристів.

Ці чинники формують сучасні тенденції туризму, стимулюючи зростання галузі та сприяючи розвитку нових туристичних напрямків і продуктів.

1.2. Основні підвиди та складові туризму

На сьогоднішній день існує безліч підходів до класифікації туризму, це пов'язано з неоднозначністю поняття "туризм". Види туризму дуже важливі для практичної діяльності працівників туризму. Вони допомагають визначати попит на туристські послуги, формувати туристський ринок, виробляти та реалізовувати туристські продукти, розв'язувати проблему розміщення об'єктів туристської інфраструктури та планувати розвиток матеріальної бази туризму.

Відповідно до статті 4 Закону України «Про туризм» [4], існує дві організаційні форми туризму: міжнародний туризм та внутрішній туризм.

До організаційних форм туристичної діяльності належать міжнародний та внутрішній туризм. Міжнародний туризм включає в себе в'їзний туризм (подорожі Україною осіб, які постійно не проживають в її межах) та виїзний туризм (подорожі до інших країн громадян та осіб, які постійно проживають в

Україні). Внутрішній туризм - пересування в кордонах України громадян цієї ж країни та осіб, які постійно проживають в її межах.

Залежно від категорії осіб, які здійснюють туристичні подорожі, їх мети, об'єктів використання або відвідування та інших ознак розрізняють такі види туризму як дитячий, молодіжний, сімейний, для людей похилого віку, культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, спортивний, паломницький, екологічний (зелений), сільський, підводний, гірний, пригодницький, мисливський, транспортний, самодіяльний тощо [38].

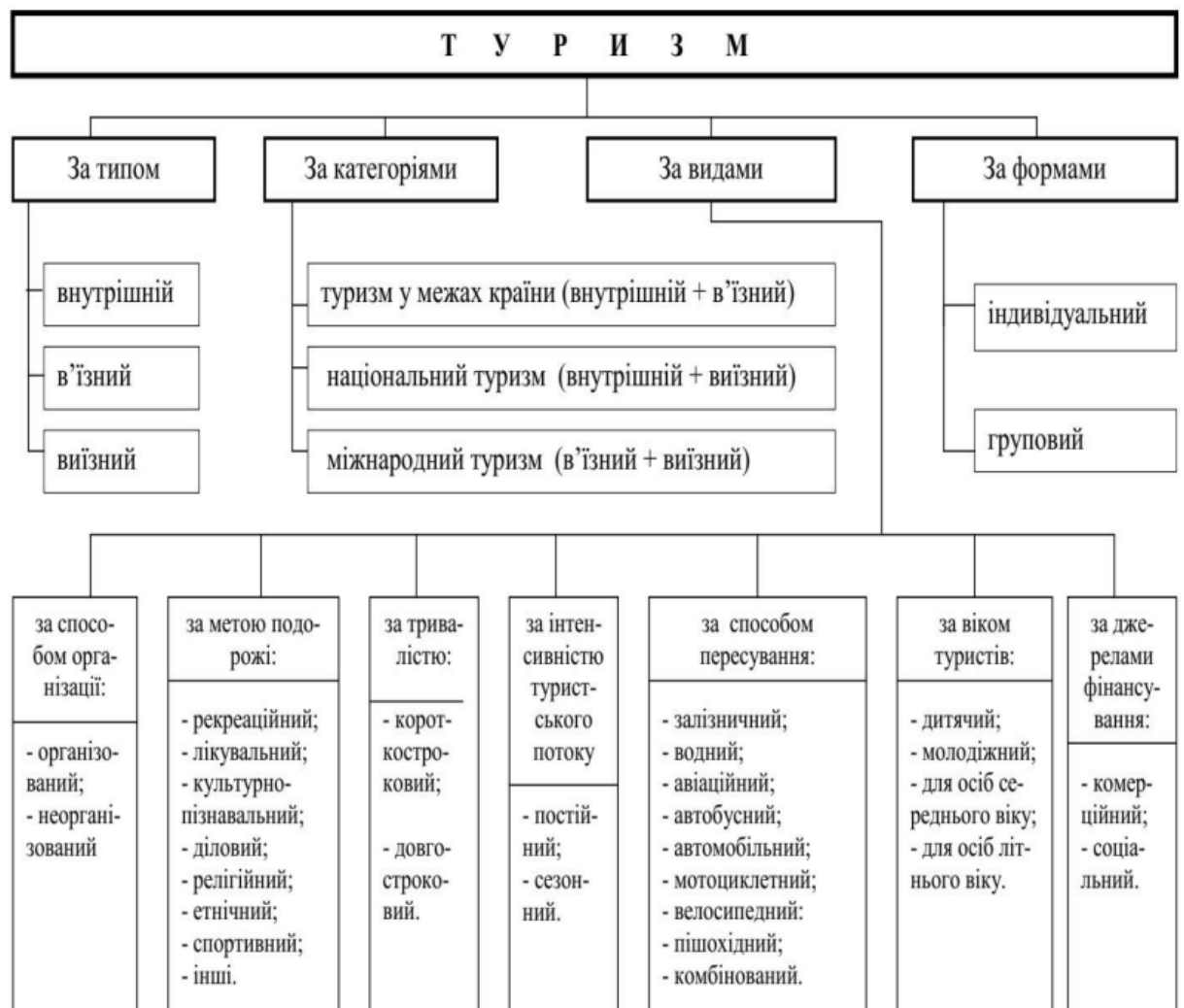

Рис. 1.1. Класифікація видів туристичної діяльності (складено автором за даними [17])

Серед основних підтипів туризму можна виділити :

1. За метою подорожі:

1) Екскурсійний туризм – основна мета полягає в ознайомленні з культурними та природними пам'ятками. Це один з найпопулярніших видів туризму в Україні, особливо у великих містах, таких як Київ, Львів, Одеса.

2) Лікувальний (оздоровчий) туризм – включає санаторії, курорти, спа-комплекси, що надають послуги для відновлення здоров'я. В Україні є численні курорти на західних та південних територіях, а також у Карпатах.

3) Діловий туризм (конгресний, бізнес-туризм) має на меті участь у професійних заходах: конференціях, виставках, форумах.

4) Туризм вихідного характеру здійснюється жителями певної країни за межі своєї держави, з метою відпочинку або бізнесу.

5) Туризм внутрішній – туристичні подорожі по території власної країни, популярний в Україні серед місцевих туристів.

6) Екотуризм передбачає взаємодію з природою з акцентом на збереження екології та сталий розвиток. Карпати та природні резервати України – основні напрямки цього виду туризму.

7) Релігійний туризм, що напряду пов'язаний з відвідуванням святинь, монастирів, місць паломництва. В Україні це особливо актуально для святинь на заході та сході країни.

8) Молодіжний туризм – підвиди туризму, які популярні серед молодих людей. Цей тип туризму часто включає активний відпочинок, такі як кемпінг, подорожі з друзями та участь у фестивалях.

2. За характером активності туриста:

1) Активний туризм, який включає пішохідні подорожі, велотуризм, сплави по річках, гірські походи, лижний та зимовий туризм. В Україні популярний активний туризм в Карпатах а також на Дніпрі.

2) Пасивний туризм передбачає спокійний відпочинок на пляжах, у готелях, з мінімальними фізичними навантаженнями.

3. За характером транспортних засобів:

1) Автотуризм – подорожі на автомобілях, що дозволяють туристам мати більшу свободу переміщення по країні.

2) Велотуризм – туристи здійснюють подорожі на велосипедах, зокрема популярний серед прихильників активного відпочинку.

3) Пішохідний туризм, основною якого є подорожі пішки, на сьогодні дуже популярний у горах та природних зонах.

4. За умовами проживання та обслуговування:

1) Туризм з проживанням в готелях – традиційне перебування в готелях, пансіонатах, котеджах, що пропонують широкий спектр послуг.

2) Кемпінг та туристичні табори популярні серед любителів природи, які хочуть відпочити в палатках або кемпінгах.

3) Агротуризм, тобто туризм у сільській місцевості, що поєднує відпочинок з участю в сільському господарстві або фермерських господарствах.

Такими є основні складові туризму на сьогодні :

Інфраструктура туризму – це сукупність об'єктів та установ, які забезпечують функціонування туризму: готелі, ресторани, транспорт, туристичні агентства, місця для дозвілля (парки, музеї, театри тощо).

Туристичною діяльністю є організація та проведення подорожей, планування маршрутів, організація екскурсій, надання туристичних послуг.

Туристичні ресурси – природні, культурні, історичні, архітектурні та інші об'єкти, які можуть бути використані для туризму. В Україні це, зокрема, природні комплекси Карпат, чорноморське узбережжя, історичні пам'ятки Києва та Львова.

Важливим є екологічний аспект туризму – сталий туризм, що сприяє збереженню природних ресурсів і мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище. В Україні цей аспект намагаються враховувати в регіонах з розвиненим еко-туризмом, таких як Карпати [11].

До культурної діяльності можна віднести взаємодію туристів з місцевою культурою, традиціями, кухнею, мистецтвом та ремеслами. Це важливий аспект для розвитку культурного туризму в Україні.

Соціально-економічний вплив туризму є суттєвим для економіки країни та регіону, створюючи робочі місця, сприяючи розвитку малих підприємств і підвищенню культурного рівня місцевих громад.

Туризм є важливим сектором економіки і культурного розвитку, і наукові підходи до його вивчення охоплюють різноманітні аспекти: від класифікації видів туризму до вивчення інфраструктури, впливу на навколишнє середовище та соціально-економічних наслідків. Для України важливими є питання розвитку внутрішнього туризму, збереження культурної спадщини та інтеграції екологічних аспектів у туристичну діяльність.

За словами Н. Кудли, успішне функціонування туристичного ринку в цілому неможливо без наявності вільного часу і дозвілля громадян, у разі збільшення яких можна розраховувати на можливість використання коштів для придбання туристичних послуг, організації відпочинку. Наявність вільного часу є одним з найважливіших факторів, і кількість вільного часу, яким володіє компанія, залежить від внутрішнього законодавства конкретної країни (кількість днів відпустки, кількість робочих годин на тиждень). Інформація про час шкільних канікул, державних і релігійних святах, а також про співвідношення того чи іншого року з суботою і неділею важлива для організаторів туризму, враховуючи збільшений попит туристів [19].

Попит на глобальні туристичні послуги залишається стабільним. Найбільш перспективні туристичні напрямки XXI століття були визначені Всесвітньою туристською організацією в своєму прогнозі туристичних напрямків і представлені в дослідженні *Vision Tourism: 2020* [51]. Так, найпопулярнішими видами туризму за цим дослідженням в сучасному світі є:

- 1) Пригодницький туризм - це вид туризму, що забезпечує активний відпочинок на природі, спрямований на отримання нових відчуттів, вражень і поліпшення фізичної підготовки туристів.

- 2) Круїзний туризм. В останні роки операторам круїзних лайнерів вдалося зберегти високу прибутковість, незважаючи на зростання цін на паливо і цінову

конкуренцію. Це пов'язано з низькими витратами на технічне обслуговування екіпажу і можливістю отримання прибутку на борту.

3) Екотуризм - вид туризму, який включає в себе подорожі серед охоронюваних територій без критичних середовищ. Лише ефектний екотуризм може збільшити загальний дохід на 5% ВВП на рік.

4) Тематичний туризм – підвид туристичної діяльності, який має конкретну ціль, наприклад фестивальний туризм та інше.

Масовий характер туризму та його зростаюче соціальне значення призвели до не лише практичної, але й наукової діяльності в цій галузі. Туризм як комплексний вид діяльності вимагає великих наукових досліджень і постійної інтеграції зусиль наукового співтовариства. Без науково обґрунтованої стратегії розвиток туризму хаотично і, перш за все, негативно позначається на національній туристичній політиці та практичній діяльності.

Таблиця 1.1.

Складові туристичної галузі на прикладі Львівської області
(складено автором за даними [29])

Складова	Опис	Приклади у Львівській області
Туристичні об'єкти	Природні, культурні, історичні та архітектурні пам'ятки, які є основою для залучення туристів.	Історичний центр Львова (об'єкт ЮНЕСКО) - Замки (Золота Підкова: Олеський, Підгорецький, Золочівський замки) - Національні парки (Сколівські Бескиди) - Карпатські гори
Готельна інфраструктура	Заклади розміщення для туристів, що забезпечують комфортне перебування.	Готелі різних категорій (від 3* до 5*) - Хостели - Приватні садиби - СПА-готелі у Трускавці та Моршині
Заклади харчування	Ресторани, кафе, кав'ярні, які забезпечують туристів харчуванням.	Ресторани з національною кухнею - Гастрономічні фестивалі - Львівські кав'ярні та паби
Транспортна інфраструктура	Мережа транспортних сполучень для доступу до туристичних об'єктів.	Міжнародний аеропорт «Львів» імені Данила Галицького - Залізничне сполучення (Львів – Київ, Львів – Варшава) - Автобусні маршрути до туристичних об'єктів
Туристичні послуги	Послуги, які надаються туристам для комфортного відпочинку та організації подорожей.	Екскурсійні бюро - Туристичні агентства - Гіди та перекладачі - Прокат спорядження для активного відпочинку

(продовження таблиці 1.1)

Події та фестивалі	Культурні заходи, які приваблюють туристів.	Фестиваль «Leopolis Jazz Fest» - Свято шоколаду - Різдвяний ярмарок у Львові - Фестиваль «Місяць авторських читань»
Місцеві сувеніри	Традиційні товари та вироби, які туристи купують як пам'ять про подорож.	Вироби з кераміки та дерева - Львівський шоколад - Гуцульські сувеніри - Вироби зі львівських майстерень
Природні ресурси	Природні зони для відпочинку та рекреації.	Гірські курорти (Славське, Плай) - Мінеральні джерела (Трускавець, Східниця, Моршин) - Озера та ліси для екотуризму
Інформаційна інфраструктура	Доступність інформації про туристичні об'єкти та послуги.	Туристичні інформаційні центри у Львові та регіонах - Вебсайти та мобільні додатки - Онлайн-карти та гіді
Інвестиції та розвиток	Фінансові ресурси та інвестиційні проєкти для розвитку туризму.	Інвестиції у готельний бізнес - Розвиток інфраструктури (дороги, аеропорт) - Державні програми підтримки туризму

Конкурентні переваги залучення інвестицій в туризм включають:

- Рівень забезпеченості ресурсами, включаючи природу і рекреаційні ресурси, історична та культурна спадщина, релігійні об'єкти;
- Рівні інфраструктури, включаючи географічні та геополітичні локації, загальна інфраструктура (залізничний вокзал, аеропорт, порт, комунікації і т. д.).
- Виробничий рівень включає в себе роботу турагентів і туроператорів, санаторно-курортних установ, туристичних баз і баз відпочинку, ресторанів і т. д.;
- Інноваційний рівень, налаштований на рівень інформатизації, розвиток науки і техніки;
- Фінансовий рівень формується з урахуванням фінансової стабільності системи та прибутковості туристичної галузі.
- Споживчий рівень налаштовується з урахуванням купівельної спроможності населення та його потреб у туристичних та розважальних послугах;
- Рівень праці (інтелектуального) включає рівень освіти і якісного;

- Структура людського капіталу, пов'язаного з туристичним сектором;

1.3. Методика дослідження та вивчення основних туристичних кластерів

Туристичний кластер – це географічно сконцентрована група взаємопов'язаних підприємств, організацій та установ, що працюють у сфері туризму. Його мета полягає в об'єднанні зусиль різних учасників для підвищення якості туристичних послуг, створення інноваційних продуктів і залучення туристів до певного регіону [25].

Основними елементами туристичного кластеру є:

1. Туристичні об'єкти – природні, історико-культурні пам'ятки, музеї, заповідники тощо.

2. Послуги та інфраструктура – готелі, ресторани, транспортні компанії, екскурсійні бюро.

3. Освітні та дослідницькі установи – навчальні заклади, що готують спеціалістів у сфері туризму, а також установи, які проводять дослідження туристичного ринку.

4. Органи влади та регуляторні організації – сприяють розвитку туризму через нормативно-правове забезпечення та підтримку ініціатив.

5. Місцеві громади – відіграють важливу роль у збереженні культурної ідентичності регіону.

Туристичний кластер сприяє зміцненню конкурентоспроможності регіону, покращенню координації між суб'єктами туристичної галузі, створенню нових робочих місць, залученню інвестицій у туристичну інфраструктуру.

Прикладом туристичних кластерів є курортні зони (наприклад, Карпати в Україні чи Альпи в Європі), історичні міста, тематичні маршрути, такі як винні регіони Франції, наприклад.

Пріоритет розвитку туризму в економічному комплексі народного господарства позначений на прикладі багатьох країн. Посилення участі України у світовому туристичному просторі вимагає нового підходу до організації та здійснення бізнесу, брати участь у Міжнародному туристичному процесі і ефективно конкурувати на світовому ринку туристичних послуг можна тільки на основі використання всіх можливостей, ресурсів країни або регіону, окремих підприємств з різними видами економічної діяльності.

У зв'язку з вищевикладеним необхідно розвивати кластерний туризм, який використовує можливості і враховує інтереси державних, ділових і демографічних партнерів. Крім того, розвиток туристичних кластерів сприяє активізації активних соціально-економічних процесів і, посилюючи мультиплікативний ефект на регіональному та національному рівнях.

Оскільки кожне явище відбувається у часі та просторі, просторово-часові координати є ключовими координатами для визначення конкретної галузі вивчення явища, і туризм не є винятком. Дека туризму є предметом досліджень розвитку туризму з плином часу, і виявлення відмінностей, які розвивалися між окремими компонентами і регіонами в розвитку туризму протягом цього періоду, проводиться при визначенні конкретних етапів туристичного процесу. Цьому питанню було приділено достатньо уваги, і розвитку світу присвячені відомі наукові дослідження українських вчених таких як Л. Устименко та І. Афанасьєва [48].

Механізм ефективного функціонування кластера сприяє переміщенню інформації та координації інтересів горизонтально і вертикально пов'язаних підприємств. Це пов'язано з географічною близькістю, а також зв'язками, що виникають у науковому співтоваристві, професійних асоціаціях, кодексах поведінки та вірі в довгострокові та міцні стосунки.

Кластерні технології надають можливість для конструктивного та ефективного діалогу між відповідними організаціями, постачальниками та урядами. Державні інвестиції в поліпшення умов роботи кластера приносять користь багатьом компаніям одночасно. У той же час завдання влади полягає у

визначенні основних кластерів, що представляють інтерес для регіону, за допомогою створення інституційних механізмів в законодавчому плані, поєднання наявних інтелектуальних і науково-педагогічних можливостей, матеріально-технічних та інших ресурсів, а також визначення стратегічної основи розвитку [1].

Згідно з класичним підходом теорії кластерів, існує два напрямки формування кластерів: галузеве і регіональне. Основою тісного взаємозв'язку між кластерними партнерствами і конкурентоспроможністю компаній і галузей є їх регіональний аспект. Отже, за визначенням М. Портера, яке стало класичним, це поняття включає географічно сконцентровані взаємопов'язані компанії, професійних постачальників, постачальників послуг, підприємства суміжних галузей і організацій, пов'язаних з їх діяльністю - університети, організації зі стандартизації, торгові асоціації і т.д.), які одночасно змагаються і проводять спільні заходи [37].

Туристичний кластер є складною інтегрованою структурою, яка об'єднує підприємства, організації та установи, пов'язані із забезпеченням туристичних послуг, на основі спільних інтересів, географічної близькості та економічної взаємодії. Основними ознаками туристичного кластеру є його багатовимірність, тісна співпраця між учасниками, спільні інноваційні підходи та орієнтація на сталий розвиток.

Характерною ознакою туристичного кластеру є географічна концентрація його учасників. Усі елементи кластеру зазвичай розташовані в межах одного регіону, що забезпечує швидкий доступ до ресурсів та зручність для туристів. Наприклад, готелі, ресторани, туристичні агентства, транспортні компанії та культурні об'єкти знаходяться неподалік одне від одного, створюючи цілісний туристичний простір.

Ще однією важливою рисою є наявність спеціалізації. Кластери формуються навколо певного туристичного продукту або напрямку. Це можуть бути історичні, природні, гастрономічні або рекреаційні напрямки. Наприклад, винний кластер на Закарпатті зосереджений на виробництві вина та розвитку

гастротуризму, а Карпатський туристичний кластер орієнтований на екотуризм, гірськолижний спорт та відпочинок на природі.

Важливою характеристикою кластеру є наявність взаємозв'язків між учасниками. До його складу входять різні підприємства: від великих туристичних операторів до малих сімейних бізнесів, а також державні установи, неурядові організації та освітні заклади. Учасники кластеру співпрацюють для створення спільних продуктів, просування регіону на туристичному ринку, а також для обміну досвідом і ресурсами.

Інноваційність є ще однією визначальною ознакою туристичного кластеру. Спільна діяльність у кластері сприяє впровадженню сучасних технологій в сферу туризму, таких як цифровізація послуг, створення інтерактивних карт, мобільних додатків для туристів та розвиток онлайн-продажів турів. Інноваційний підхід допомагає кластеру залишатися конкурентоспроможним і привабливим для туристів.

Сталий розвиток – це ще один важливий елемент туристичного кластеру. Більшість кластерів спрямовані на збереження природних та культурних ресурсів регіону, дотримуючись принципів екологічної відповідальності. Це проявляється у розвитку екоферм, впровадженні енергозберігаючих технологій у готелях та популяризації «зеленого туризму».

Інфраструктурна інтеграція є критично важливою для функціонування кластеру. Це включає добре розвинену транспортну мережу, наявність якісного житла, закладів харчування, а також культурно-розважальних об'єктів. Наприклад, туристичні кластери в Європі, такі як у регіоні Альп, пропонують гостям не лише природну красу, але й високий рівень обслуговування завдяки зручній інфраструктурі. Нарешті, туристичний кластер характеризується орієнтацією на розвиток бренду регіону. Учасники кластеру спільно працюють над створенням та просуванням унікального іміджу регіону, що робить його впізнаваним на міжнародному ринку. Це включає розробку логотипів, слоганів, маркетингових кампаній та організацію фестивалів чи подій, які привертають увагу туристів.

Український економіст Станіслав Іванович Соколенко запропонував таку класифікацію кластерів:

1) Конкурентоспроможність - давно сформовані кластери зі значними конкурентними перевагами в глобальному масштабі (наприклад, автомобілебудування - Детройт, мода - Париж, квітникарство - Амстердам).;

2) Зрілі - давно сформовані кластери з низькою зайнятістю або без неї (наприклад, меблеві та швейні кластери в країнах Західної Європи);

3) Стратегічні - невеликі, але важливі кластери для розвитку конкретного регіону (наприклад, кластери з розведення спеціальних порід великої рогатої худоби в Новій Зеландії);

4) Поява і розвиток нових кластерів (наприклад, австрійських медіа-кластерів);

5) Стабілізація - кластери, що підвищують рівень регіональної економічної диверсифікації (наприклад, туристичні кластери Каліфорнії).;

6) Потенціал - кластери, які мають необхідні умови для формування і можуть бути використані для економічного розвитку (наприклад, кластери з розробки та впровадження технологій захисту навколишнього середовища у Фінляндії) [43].

Також свої класифікації наводили Шепелєв І. Г., Маркова Ю. А. [49] та інші.

В результаті узагальнення були виявлені основні підходи до визначення характеристик класифікації туристичних кластерів:

За географічним положенням розрізняють регіональні кластери (діючі в межах іншого регіону), міжрегіональні (діючі на території деяких регіонів за принципом міжрегіональної взаємодії) і прикордонні (діючі в прикордонному регіоні).

За етапами життєвого циклу виділяють прекластери (формування регіональних туристичних ринків), що формуються кластери (початок формування відносин співробітництва між учасниками туристичного процесу), кластери розвитку (поява внутрішніх і зовнішніх зв'язків, успішна спільна

діяльність туристичних підприємств), Зрілі кластери (внутрішні зв'язки всередині кластера досягають максимальної зв'язності), зникаючі кластери (внутрішні зв'язки слабшають). Якщо у вас виникла проблема, ви можете спробувати її усунути.

Залежно від ступеня участі Центру генерації інновацій розрізняють такі типи кластерів: кластер формується на базі дослідницьких центрів та університетів, а центр генерації інновацій формується на базі дослідницьких центрів та університетів.

За типами пам'яток розрізняють кластери музеїв, кластери розваг, кластери спортивних, екологічних, етнографічних, санаторіїв та інші типи кластерів. Як правило, кілька пам'яток об'єднуються в один туристичний кластер.

За типом туристичних ресурсів розрізняють водні (океанські, річкові, озерні) кластери, лісові кластери, гірські кластери, змішані кластери.

Залежно від розміру, виділяють регіональні кластери (учасники зосереджені у відносно невеликих географічних районах, зазвичай в промислових, транспортних або наукових центрах), регіональні кластери (що включають підприємства, географічно розташовані в межах адміністративного регіону), національні кластери (що об'єднують підприємства і організації в декількох регіонах країни), транскордонні кластери (іноземні компанії, включаючи склад учасників).

За формою управління пропонується виділяти наступні типи кластерів: керовані бізнес-структурами, керовані державними інститутами, засновані на державно-приватному партнерстві.

Відповідно до цільової групи споживачів розрізняють кластери туризму і рекреації (комплекси взаємопов'язаних рекреаційних і культурних об'єктів - колективного розміщення, підприємств громадського харчування та супутніх послуг) і кластери автотуристів (компанії та організації, що надають туристичні та супутні послуги, які доповнюють один одного і забезпечують цивілізовані умови для автотуристів). для інтеграції організації).

За способом формування формуються цільовий кластер (кластер в результаті зусиль по його створенню) і історично сформований кластер (кластер будь-якого об'єкта в певній місцевості).

Методика дослідження механізму формування туристичних кластерів охоплює комплексний аналіз взаємодії ключових елементів, що впливають на розвиток регіональних туристичних систем. Цей процес передбачає використання системного підходу, який дозволяє оцінити економічні, соціальні, культурні й екологічні чинники формування кластерів. Основні етапи такої методики можуть бути наступними:

1. Досліджуються природні, історико-культурні, інфраструктурні та кадрові ресурси, які визначають можливості створення туристичного кластера. Використовуються такі методи як SWOT-аналіз для оцінки сильних і слабких сторін регіону, геоінформаційний аналіз, щоб виявити ключові туристичні атракції та інфраструктурні можливості.

2. Також важливо визначити основних учасників кластера, серед яких основними категоріями є:

- Бізнес-структури (готелі, ресторани, туроператори).
- Органи місцевого самоврядування, які можуть підтримувати ініціативу.
- Наукові та освітні заклади, що забезпечують підготовку кадрів.
- Громадські організації та місцеві жителі, які беруть участь у розвитку туризму.

3. Оцінюються та встановлюються економічні зв'язки, для цього застосовується:

- Аналіз ланцюгів доданої вартості.
- Дослідження рівня взаємодії між учасниками.
- Моделювання фінансових потоків у рамках кластера.

4. Соціокультурний та екологічний аналіз - оцінюється вплив на місцеву громаду: рівень зайнятості, збереження культурної спадщини, і також проводиться оцінка екологічної стійкості: аналіз впливу туризму на навколишнє середовище.

5. Розробка механізмів управління кластером

Передбачає визначення моделі управління кластером (координаційний центр, асоціація тощо), планування маркетингових стратегій, створення системи фінансування та підтримки, впровадження інновацій та цифровізації.

Досліджується роль інновацій у розвитку кластерів, зокрема:

- Використання цифрових платформ для просування туристичних продуктів.
- Впровадження «розумного туризму» через технології доповненої реальності, онлайн-сервіси.

7. Моніторинг та оцінка ефективності кластера – для цього створюються критерії оцінки, зокрема ріст туристичного потоку, економічний ефект (дохід учасників), соціальний вплив (зайнятість, збереження культурної спадщини), екологічна стійкість.

Для якісного дослідження застосовуються методи статистичного аналізу, експертного опитування, анкетування, а також моделювання сценаріїв розвитку.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Загальна характеристика Львівської області

За доступністю рекреаційних ресурсів Львівська область займає 1-е місце серед основних напрямків держави. Природні рекреаційні ресурси Львівської області представлені лікувальною мінеральною водою, лікувальними грязями, озокеритом, кліматичними, водними та лісовими ресурсами. У структурі рекреаційних ресурсів регіону 70% займають рекреаційні та туристичні ресурси, 30% - санаторно-курортні лікувальні ресурси. Загалом в природно-ресурсному потенціалі Львівської області природні та рекреаційні ресурси становлять 14%, що, безумовно, вище, ніж в Україні (9,5%) [46].

Рис. 2.1. Види природних туристичних ресурсів (складено автором за даними [20])

Відмінною рисою Львівської області є різноманітність природних умов і велика кількість природних ресурсів. Складна тектонічна та геологічна будова території Львівської області відповідає не менш складному та різноманітному рельєфу, що робить регіон унікальним, цікавим та привабливим.

В Україні туризм представлений сферою застосування ринкових механізмів, джерелами поповнення місцевих і державних бюджетів і є засобом громадського і повноцінного відпочинку та оздоровлення населення. А можливості використання природних ресурсів у поєднанні з вигідним географічним положенням є достатньою передумовою для розвитку цієї галузі у Львівській області.

Рис. 2.2. Мапа туристичних пам'яток Львівської області [23]

Позитивним моментом у географічному розташуванні Львівської області є те, що через її територію проходять міжнародні комунікації, що з'єднують Україну з Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією. Північна частина області розташована на Волинській височині, Марійському Поліссі та Подільській височині, відокремлених від Карпатського регіону долиною Дністра. Хребти Карпатських гір України розташовані на південному заході цього регіону.

Тут створені сприятливі умови для розвитку сільського господарства та рекреації. Крім того, туристів і гостей Львівської області приваблює унікальне поєднання місцевого смаку і ділової активності. Але до недавнього часу поїздки до регіону асоціювалися в уяві туристів лише з містом Львів, замками, горами, курортами. Територія Львівської області - це відмінна база для розвитку найрізноманітніших видів і форм туризму і відпочинку - самобутні традиції і звичаї поєднуються з її унікальною історико-культурною спадщиною, художніми, лікувальними, водними і ландшафтними ресурсами, вигідним географічним положенням. Об'єктивно оцінивши можливості туризму у Львівській області, можна зробити висновок, що в регіоні є передумови для довгострокового розвитку культури, освіти, лікування, катання на лижах, пізнання природи, наукового, освітнього, релігійного, мисливського, сільського, екологічного, водного, етнічного, спортивного, ділового, розважального, активний, туристичний туризм.

Зростання в сільському господарстві, будівництві, торгівлі, комунікаціях і спільнотах зв'язку, збільшення зайнятості, збільшення валового внутрішнього продукту країни, забезпечують позитивний платіжний баланс, а також служить незамінним засобом надходження іноземної валюти і сприяє підвищенню престижу України.

Туризм - це вид матеріальних благ і послуг, а також духовних благ, які віднесені до іншої галузі національної економіки і служать перспективним напрямком соціально-економічного розвитку України і області. Проте, в даний час розвиток індустрії туризму не супроводжується недосконалістю

законодавчої бази, обмеженим спектром послуг, що надаються і певними елементами, які можуть компенсувати брак коштів.

Львівська область є одним із найпривабливіших туристичних регіонів України завдяки багатству природних, культурних і історичних ресурсів. Основні туристично-рекреаційні чинники розвитку області включають:

1. Природні ресурси, тобто: гірські масиви зі сприятливими умовами для зимового (гірськолижні курорти, наприклад, Славське) і літнього туризму (піші походи, веломаршрути), мінеральні джерела, такі як курорти Моршин, Трускавець, Східниця, що відомі своїми лікувальними властивостями води, природні парки та заповідники: наприклад, Національний природний парк «Сколівські Бескиди» з мальовничими ландшафтами.

2. Історико-культурна спадщина - архітектурні пам'ятки Львова: центр міста занесений до списку Світової спадщини ЮНЕСКО, численні храми, замки, музеї, замки "Золотої підкови": Підгорецький, Олеський, Золочівський замки є популярними туристичними об'єктами. Культурні події: численні фестивалі, такі як "Леополіс Джаз Фест", "Свято шоколаду" та "Форум видавців", які приваблюють туристів з усього світу [35].

3. Релігійні об'єкти - священні місця, як-от Унівська Лавра, Гошівський монастир і численні церкви, які є цінністю для паломницького туризму.

4. Розвинена туристична інфраструктура, що включає: готелі, садиби зеленого туризму, ресторани, транспортне сполучення, що робить регіон доступним для туристів, також є високою якістю послуг у Трускавці та Моршині, і в інших курортних зонах.

5. Традиції та кухня - багатство гастрономічних традицій: дегустація місцевих страв (сирники, борщ, наливки) є окремим видом туристичної активності; народні ремесла і вироби місцевих майстрів приваблюють туристів автентичністю.

6. Географічне положення, що є досить комфортним: близькість до кордонів з Польщею, Угорщиною, Словаччиною, що сприяє розвитку міжнародного туризму.

7. Освітній і науковий потенціал - Львів є потужним освітнім центром, що приваблює студентів і туристів для культурного обміну та дослідження історичної спадщини.

8. Економічна привабливість регіону - інвестиції в туристичний сектор, такі як оновлення інфраструктури (дороги, аеропорт), сприяють зростанню потоку туристів.

Львівська область вдало поєднує природні багатства, історико-культурну спадщину та сучасні можливості для активного, оздоровчого й культурного туризму.

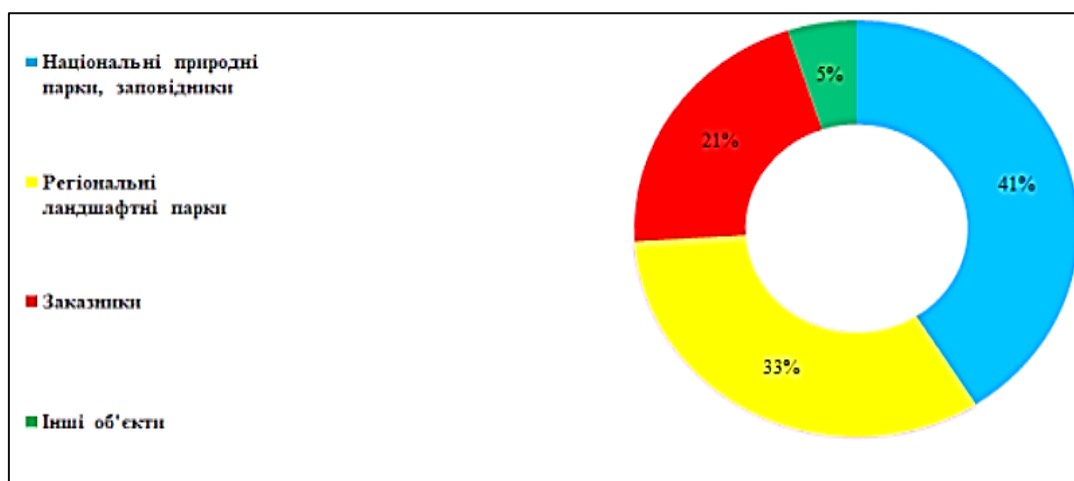

Рис. 2.3. Розподіл площі територій Львівської області, що непосредньо здійснений в природніх туристично-рекреаційних цілях

Львівська область займає 3,6% площі України. За площею вона займає 17-е місце в країні. За щільністю населення - 127 осіб на квадратний кілометр. Район займає 4 - е місце в країні. Львівська область за розмірами відповідає таким країнам, як Ізраїль і Кувейт. Це найбільш економічно розвинений регіон Карпатського регіону. Північна частина області розташована на Волинському нагір'ї, Марійському Поліссі та Подільському нагір'ї, які відокремлені від Карпат долиною Дністра. Хребти Карпатських гір України розташовані на південному заході цього регіону [10]. Північна частина району знаходиться в лісостепному районі. Тут створені сприятливі умови для розвитку сільськогосподарської та рекреаційної діяльності. Крім того, магнітом для

туристів Жовтневий район Львова також можна вважати унікальне поєднання місцевого колориту та ділової активності.

Водночас поїздки до Львова донедавна асоціювалися у туристів з фантазією про місто Львів, замки, гори, курорти. Але територія Львівської області - з її унікальною історичною та культурною спадщиною - це відмінна база для художніх, терапевтичних, водних і ландшафтних ресурсів, оригінальних традицій і звичаїв, а також сприятливого географічного положення, та розвитку широкого спектру форм відпочинку і туризму.

Львівщина є одним з найбільших туристичних напрямків України, що включає унікальні туристичні пам'ятки з історичними та культурними цінностями.

Частка природного та рекреаційного потенціалу Львівської області в загальному природно-ресурсному потенціалі України становить 5,37%. Серед Карпатських регіонів він поступається лише Закарпаттю за загальним потенціалом природних і рекреаційних ресурсів. У структурі 70% рекреаційних ресурсів регіону займають рекреаційні та туристичні ресурси, а 30% - ресурси санаторно-курортного лікування. Природний відпочинок в сукупності природно-ресурсного потенціалу Львівської області становить 14,3%, що значно вище відповідного показника України (9,5%) [47].

Різноманітність природних умов Львівської області та багатство її екологічних та рекреаційних ресурсів створюють сприятливі умови для розвитку екологічного туризму. Всього, у Львівській області:

- 1) 1 Заповідник "Розточчя";
- 2) 2 національні природні парки - "Яворівський" та "Сколівські Бескиди";
- 3) 3 регіональних ландшафтних парки - "Верхньодністровські Бескиди", "Надсянський " і "Знесення";
- 4) 37 заповідників;
- 5) 176 пам'яток природи;
- 6) 48 охоронюваних територій;
- 7) 261 парків-пам'яток ландшафтного мистецтва;

8) 3 ботанічних саду і 1 зоопарк.

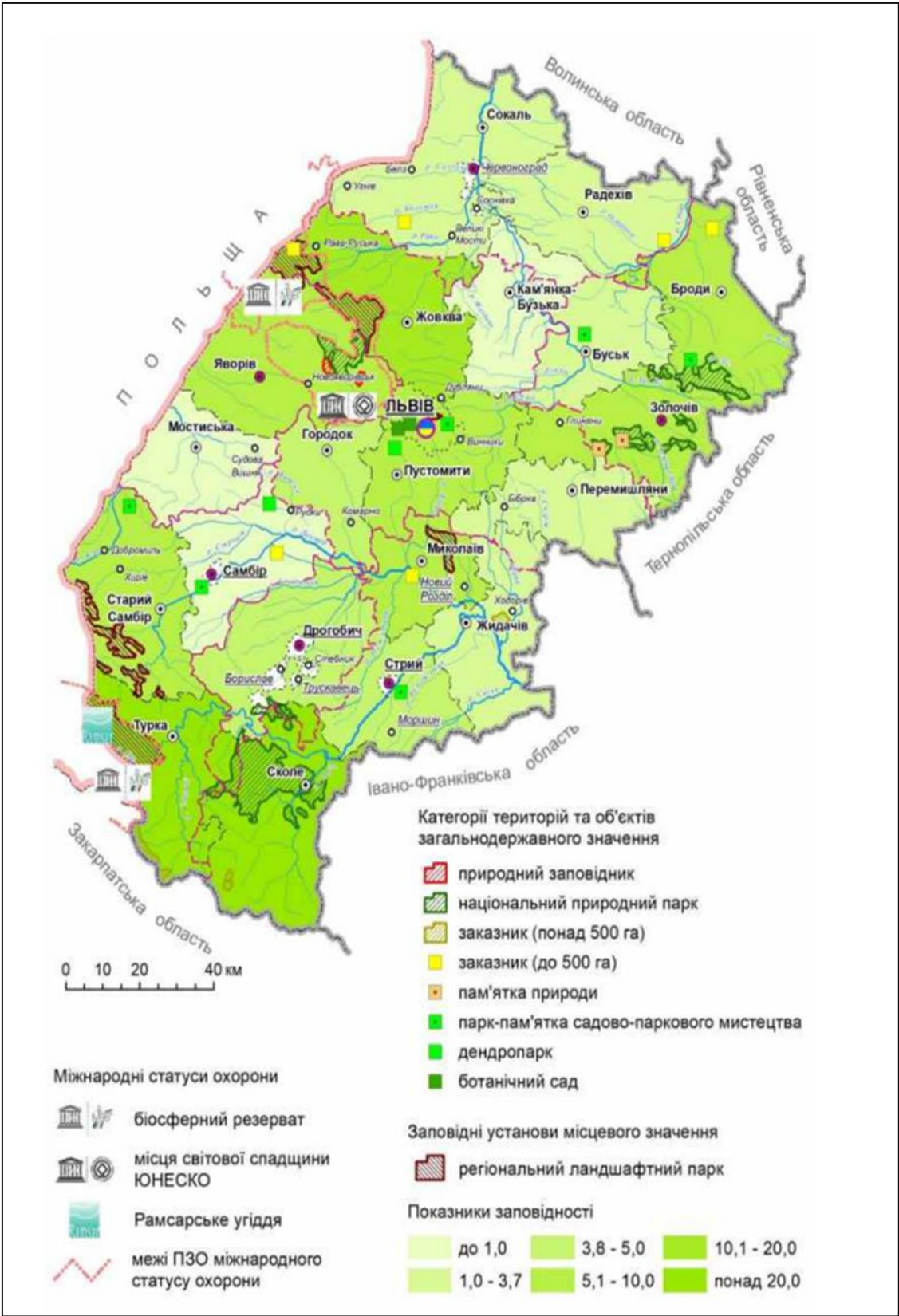

Рис. 2.4. Мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду Львівської області (об'єкти загальнодержавного значення і регіональні ландшафтні парки) [5]

За даними Міністерства екології та природних ресурсів наявні ресурси Львівської облдержадміністрації включають 392 об'єкти загальнодержавного та місцевого значення загальною площею 171 тис. га, що становить 8% території області. До них належать 4 національні природні парки, 1 заповідник, 5 регіональних ландшафтних парків, 75 заповідників, 199 пам'яток природи та 3 ботанічні сади. Територія фонду охорони природи Львівської області, Національного природного парку, становить 41% від загальної площі фонду охорони природи, регіональних ландшафтних парків - 33%, заповідників - 21% та інших об'єктів - 5% [22].

Важливим напрямком туристично-рекреаційного потенціалу Львівської області є розвиток сільського (зеленого) туризму на її території. В даний час цей вид туризму вважається досить дешевим в порівнянні з іншими видами. За офіційними даними Головного статистичного управління Львівської області, на обстежених територіях налічується понад 250 сільських територій. Загалом досліджувані райони характеризуються хорошими природними умовами та багатими культурними та історичними ресурсами. Було встановлено, що найбільш привабливими для туристів населеними пунктами в регіоні є Львів, Борислав, Стрий, Жовківський, Пустомитівський та Сколівський райони [8].

Об'єктивна оцінка рекреаційних і туристичних зон дозволяє зробити висновки про те, що в регіоні є передумови для подальшого розвитку культурного, освітнього, лікувального, лижного, природно-пізнавального, наукового, освітнього, релігійного, мисливського, сільського, екологічного, водного, етнічного, спортивного, ділового, рекреаційного, активного і туристичного туризму.

2.2. Аналіз факторів впливу на розвиток туризму Львівської області

Сьогодні індустрія туризму представлена сукупністю компаній та інших підприємств і організацій сфери послуг, діяльність яких спрямована на розширення як національного, так і міжнародного туристичного ринку,

функціонування в конкурентному середовищі і задоволення попиту на туристичні продукти і послуги. Туризм, що представляє собою сферу економічної діяльності, визначається, з одного боку, попитом на споживання послуг споживачами, а з іншого - попитом на товари, створені для задоволення цього попиту.

На вплив туризму в світі в значній мірі впливають зміцнення контактів, встановлення добрих відносин між країнами, поліпшення взаєморозуміння між людьми, зміцнення авторитету держави на міжнародній арені, розвиток його ідентичності та іміджу, формування національної гідності, вдосконалення особистості і суспільства, стимулювання світової торгівлі, гуманітарної сфери, міжнародних відносин. співпраця, відродження культурної спадщини і традицій, залучення інвестицій, розвиток інфраструктури, сільського господарства і т.д. що стосується вкладу, то його важко недооцінити.

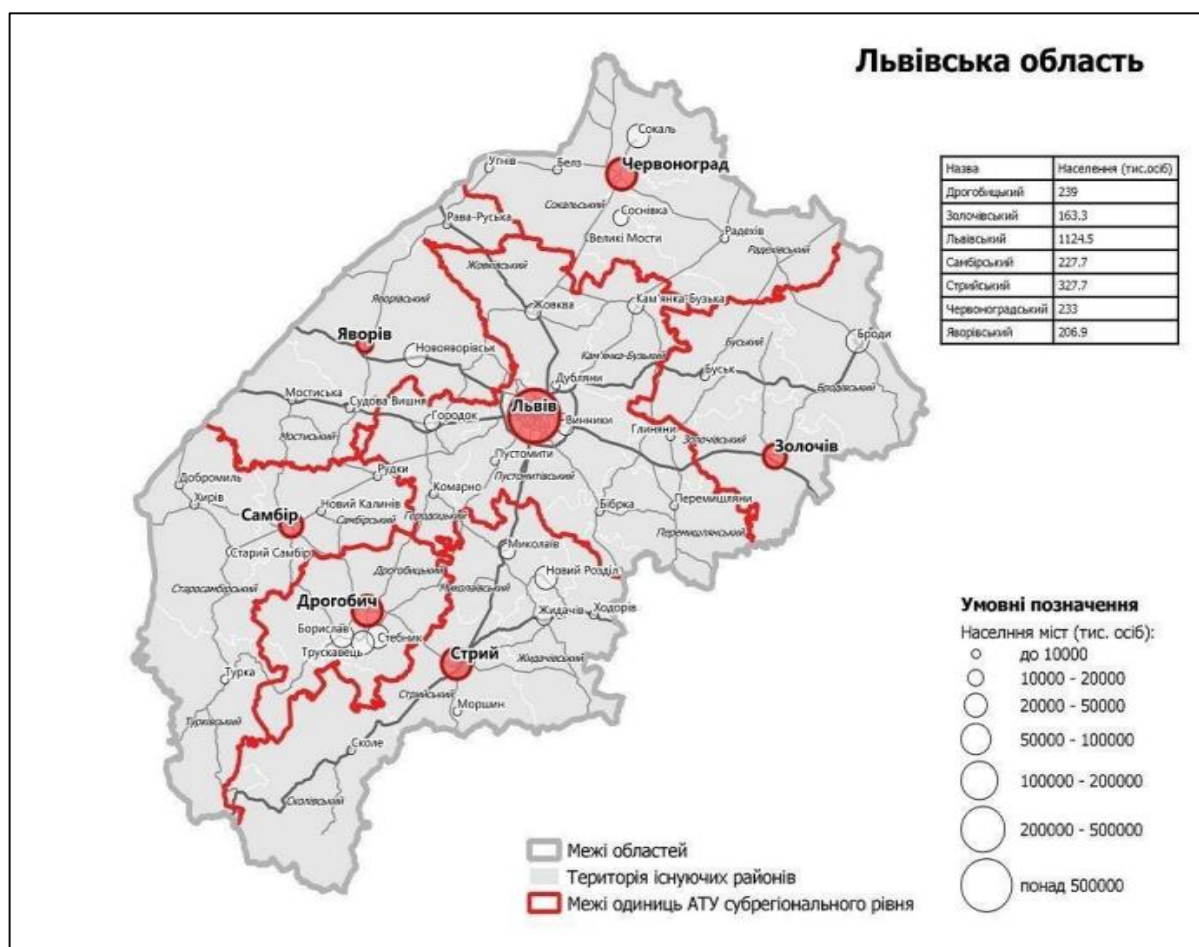

Рис. 2.5. Адміністративно-територіальний поділ Львівської області [21]

Соціально-економічні фактори є ключовими для розвитку туризму у Львівській області, оскільки вони створюють сприятливі умови для залучення туристів, інвесторів та забезпечення сталого розвитку туристичної інфраструктури. Основними соціально-економічними факторами розвитку туризму в регіоні є:

1. Розвиток транспортної інфраструктури. Наявність Львівського міжнародного аеропорту імені Данила Галицького, зручне залізничне сполучення та близькість до польського кордону полегшують доступ іноземним туристам, проводиться поступова модернізація доріг, що ведуть до основних визначних пам'яток регіону (наприклад, Золота підкова та Карпати).

2. Економічна діяльність в регіоні підтримується на високому рівні, Львів є одним з основних економічних центрів України, що забезпечує стабільний приплив інвестицій в туристичний сектор. Туризм приносить великий дохід місцевій економіці та сприяє розвитку готелів, ресторанів та зон відпочинку.

3. Інвестиційна привабливість регіону також лишається на досить високому рівні – проходить модернізація курортів Трускавець, Східниця, Морщина та створення нових об'єктів, і в регіоні діє Європейська програма підтримки розвитку туризму в прикордонних регіонах.

4. Рівень зайнятості та соціальної активності: в останній час було створено тисячі робочих місць у сфері туризму, послуг, громадського харчування, транспорту та роздрібної торгівлі, на даний момент через відносну безпечність регіону Львівщина лишається однією з найперспективніших локацій для внутрішніх туризму та міграції, що підвищує роботоздатню базу населення. Ефективною є підтримка малого та середнього бізнесу (сімейні маєтки, кафе, ремісничі майстерні) сприяє розвитку регіону.

5. Культурна та історична спадщина - район має багату історичну та культурну спадщину, яка приваблює не лише туристів, а й міжнародні культурні проекти, що сприяють покращенню іміджу регіону.

6. Львів є центром освіти західної України, і важливу роль відіграє наявність вищих навчальних закладів, які готують фахівців для туристичної

галузі (наприклад, Львівський національний університет імені Івана Франка). Професійний розвиток працівників туристичного сектору забезпечує якісні послуги.

7. Поліпшення соціально-економічних умов в регіоні стимулює попит місцевих жителів на внутрішній туризм.

8. Серед демографічних факторів можна навести наявність молодого та активного населення регіону, що бере активну участь у розвитку туристичних ініціатив та створенні нових туристичних продуктів.

9. Державна та місцева підтримка – це програми розвитку туризму, що реалізуються на регіональному рівні, сприяють просуванню регіону як туристичного напрямку, наприклад, державна підтримка на українському рівні в контексті поширення внутрішнього туризму.

10. Впровадження сучасних цифрових технологій (онлайн-платформа для бронювання турів, електронні карти, мобільні додатки), активне використання соціальних мереж і засобів масової інформації для просування туристичного потенціалу регіону – що можна назвати іноваційним підходом до розвитку туристської галузі.

Ці фактори створюють сприятливі умови для розвитку туризму у Львівській області, що забезпечить поліпшення якості життя населення, економічний розвиток і зростання міжнародної привабливості регіону. Хоча роль туризму в економічному розвитку Львівської області дуже важлива, є деякі проблеми, які перешкоджають його розвитку.

Незадовільний стан туристичних об'єктів і відсутність доступу до більшості з них; неадекватні фінансові та податкові стимули для розвитку туризму; брак кваліфікованих фахівців з реставрації історичних, культурних та архітектурних пам'яток; недотримання міжнародних стандартів інституційної та правової підтримки розвитку туризму; недостатній рівень надання та підготовки фахівців в області туризму та інших областях.

Таблиця 2.1.

SWOT-аналіз туристично-рекреаційного потенціалу Львівської області

Позитивні характеристики	Негативні характеристики
1. Географічне положення регіону. 2. Багата мінерально-рекреаційна база (мінеральні води, природні та ландшафтні парки, і т.д.). 3. Досить багато санаторіїв. 4. Відомі театри і музеї. 5. Історичний контакт з українською діаспорою світу.	1. Неоднозначна політика щодо розвитку туристичної індустрії в курортних зонах. 2. Бюрократія високого рівня на рівні міських та окружних рад. 3. Незадовільний стан багатьох туристичних об'єктів. 4. Невелика кількість готелів різних стандартів. 5. Зниження привабливості курорту пов'язано з аварійною ситуацією в їхньому будинку. 6. Конкуреноспроможність курорту в туристичному секторі невисока. 7. Низький рівень розвитку місцевих і національних туристичних агентств. 8. Відсутність курортів Львівської області міжнародної туристичної мережі. 9. Нерозвиненість екологічної інфраструктури. 10. Екологічні проблеми на курортах регіону (поховання твердих побутових відходів, звалище і т.д.). 11. Невеликі інвестиції в установи та організації культури, освіти та мистецтва
Позитивні перспективи	Можливі ризики
1. Близькість державних кордонів з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та іншими країнами ЄС. 2. Численні Сервісні центри. 3. Область знаходиться недалеко від зони відпочинку Карпатського регіону. 4. Вірогідність поліпшити міжнародний імідж України та Львівської області.. 5. Збереження природного біорізноманіття. 6. Можливість поліпшити екологічну ситуацію в регіоні. 7. Розвиток різних елементів туристично-рекреаційної інфраструктури.	1. Політична ситуація в Україні. 2. Скорочення архітектурних пам'яток і міських споруд курортів. 3. Ефективне просування курортів на міжнародному рівні. 4. Негативний міжнародний імідж регіону через складні суспільно-політичні події в Україні. 5. Недостатній рівень модернізації туристичної інфраструктури Львівської області. 6. Складна екологічна ситуація через активну роботу міжнародних транспортних коридорів. 7. Скорочення інвестицій в екологічний сектор і охорона навколишнього середовища.

2.3. Особливості розвитку туризму Львівської області

Львівська область входить в топ-5 найпривабливіших і популярних туристичних і рекреаційних зон України. Туризм у Львівській області стає все більш важливим для місцевої економіки, швидко інтегруючись у світову туристичну індустрію, і, за винятком кризи 2009 року, за останні 10 років він характеризувався позитивною і стабільною динамікою. У 2017 році спостерігається зростання туристичної активності, що може бути пояснено правильно підбраною маркетинговою політикою, закінченням періоду кризи в туристичному секторі і політикою місцевої влади, що сприяє розвитку туризму [14].

Район є найбільшим в Україні за кількістю, різноманітністю та ступенем збереження архітектурної та міської спадщини, представленої всілякими будівлями широкого віку від княжого періоду до середини ХХ століття.

Львівська область має важливі об'єктивні передумови для входження в найбільш розвинені регіони не тільки України, а й світу для розвитку туризму. По-перше, він зручно розташований у відносинах з країнами Європейського Союзу (наявність кордонів з Польщею, близькість регіону до Словаччини та Угорщини), а по-друге, регіон володіє значним рекреаційним потенціалом і сприятливими кліматичними умовами, національними та міжнародними транспортними мережами, культурною спадщиною і розвинутою інфраструктурою. Потенціал природного відпочинку в цій місцевості величезний, але використовується він набагато більш неефективно. Особливо це стосується термальних джерел, які навіть у Трускавці використовуються на 50%, а на інших курортах - на 2-10%. Лікувальна мінеральна вода з інших відварів найчастіше використовується для розливу в пляшки (Олеська, Надбужанська та ін.) [15].

Львівщину можна охарактеризувати в туристському потенціалі так:

1. Можливість географічного розташування. Район розташований в самому серці Європи, недалеко від зон відпочинку Карпатських гір, з хорошою транспортною розв'язкою і безліччю міжнародних зв'язків.

2. Екологічний потенціал території. Розвиток екологічно шкідливих підприємств у Львівській області є фактором, який негативно впливає на розвиток туризму, особливо гірськолижного. Це стосується і звалищ.

3. Культурні та історичні можливості. У регіоні розташована велика кількість архітектурних, археологічних, історичних і культурних пам'яток, що відносяться до різних епох, стилів, релігій і культур. Вони є факторами, які доповнюють і урізноманітнюють потреби гірськолижних туристів.

4. Можливості інфраструктури території. В даний час у Львівській області повноцінно функціонують 245 туристичних підприємств, 124 санаторію і курортних установи, 500 комплексів зеленого туризму, 250 об'єктів розміщення, 280 об'єктів громадського харчування, 12 туристичних інформаційних центрів, більше 162 державних і громадських музеїв і галерей, 10 театрів і т. д. у регіоні добре розроблені і організовані цікаві туристичні маршрутів, їх обслуговують 750 кваліфікованих гідів-перекладачів [33].

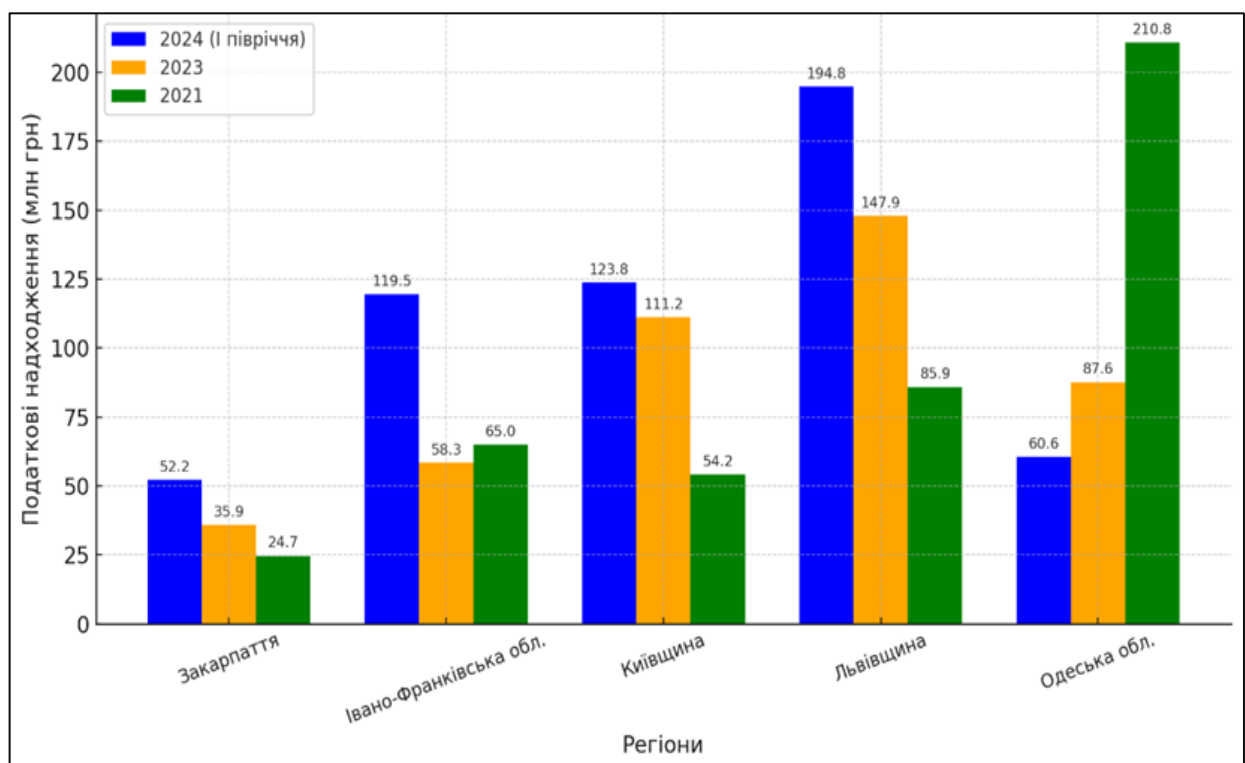

Рис. 2.6. Діаграма, яка показує динаміку податкових надходжень від туристичної діяльності в п'яти регіонах України за 2021, 2023 та перше півріччя 2024 року (за даними [6])

Львівська область займає лідируючу позицію за обсягом податкових надходжень від туристичної діяльності серед представлених регіонів України. У 2024 році (перше півріччя) Львівщина сплатила до бюджету 194,8 млн грн, що значно перевищує результати інших областей, таких як Закарпатська (52,2 млн грн), Івано-Франківська (119,5 млн грн), Київщина (123,8 млн грн) та Одеська область (60,6 млн грн). У 2023 році Львівщина також була лідером з показником 147,9 млн грн, а в 2021 році надходження становили 85,9 млн грн. Це свідчить про помітний приріст доходів від туризму в регіоні, що підтверджує активний розвиток туристичної галузі на Львівщині в останні роки.

Досить точним показником, що характеризує туристично-рекреаційний потенціал Львівської області, є показник туристського обміну. У ньому відображені не тільки особливості туристичного потоку, а й соціально-економічний вплив на розвиток міжнародного туризму в регіоні. В період 2013-2019 збільшилася кількість приїжджаючих туристів серед туристів з Австрії, Болгарії, Греції, Єгипту, Ізраїлю, Італії, Німеччини, Польщі, Словаччини, Туреччини, Угорщини, Франції, Хорватії, Чехії та Чорногорії. На цей час переважав виїзний туризм, але водночас прибуття іноземців переважало над від'їздом місцевих жителів за кордон, і в основному це пов'язано з більш широким використанням туристичних послуг в регіоні та зростанням ефективності місцевих туристичних комплексів [31]. Можливість використання природних ресурсів у поєднанні зі зручним географічним положенням є достатньою передумовою для розвитку туристичної індустрії Львівської області.

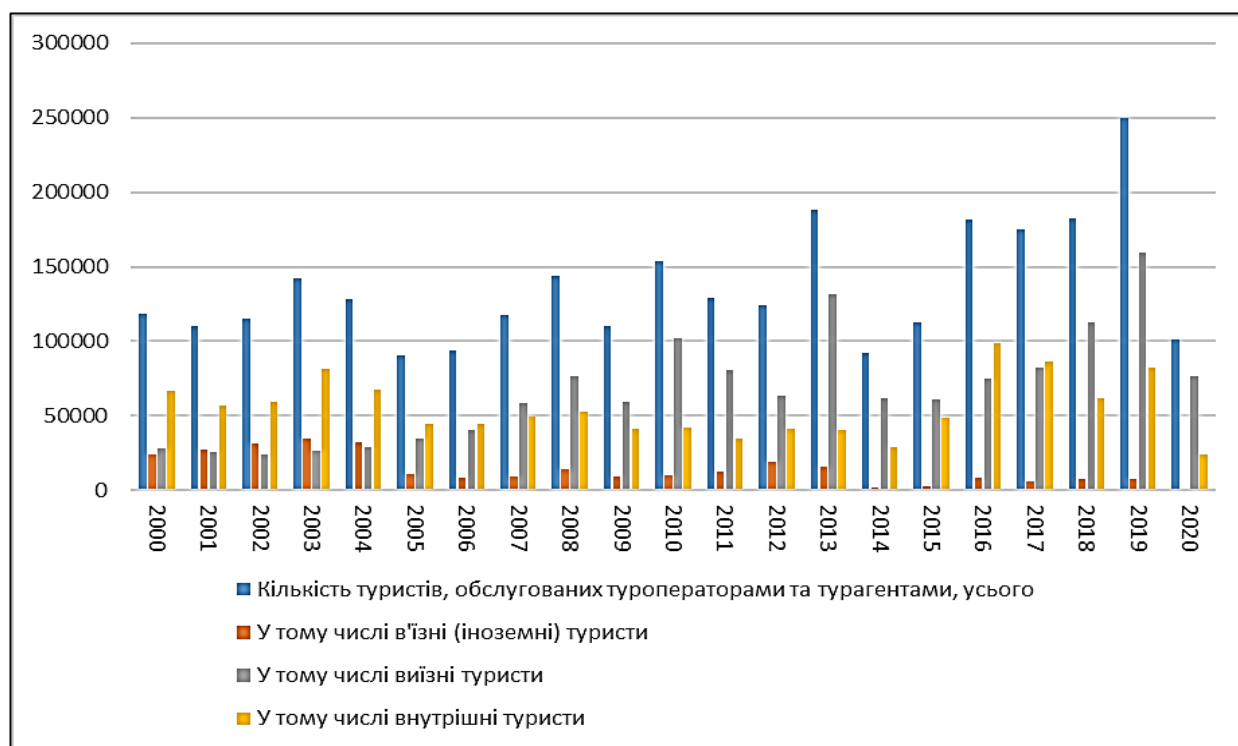

Рис. 2.7. Кількість туристів (осіб), обслужованих туроператорами та турагентами, за видами туризму (за даними [28, 8])

Як бачимо, кількість туристів, обслужованих туроператорами та турагентами, суттєво залежала від зовнішніх факторів, таких як економічна стабільність, доступність міжнародних подорожей, візова політика, а також від розвитку туристичної інфраструктури. Виїзний туризм залишався домінуючим сегментом у період 2000-2013 років, проте після 2014 року акценти змістилися на розвиток внутрішнього туризму, який почав компенсувати зниження попиту на міжнародні поїздки. Щодо останніх декількох років, через пандемію COVID-19 простежується значний спад у туристичній галузі - на 2021 рік туристичний збір складав 23 млн 81 тис. грн, а на 2022 рік – 41млн. 430 тис. грн, за даними Львівської ОВА [21]. З 2022 року туристичний податок почав активно зростати, однією з причин цього є збільшення кількості переміщених осіб у регіоні через конфлікти у Східному та Південному регіонах. Сьогодні, у 2024 році, спостерігається ще більше зростання, оскільки місцеві туристи вважають за краще відпочивати в тихіших районах, частково через заборону на поїздки за кордон.

Через віддаленість від зони активних бойових дій і близькість до кордону з ЄС Львів став добровольчим і гуманітарним центром. Місто було перевалочним пунктом і притулком для більш ніж 500 мільйонів внутрішньо переміщених осіб, 150 тис. з яких залишилися у Львові. Українці також відвідали Львів, щоб зняти емоційне перевантаження і розслабитися, що допомагає підтримувати функціонування економіки міста [9].

До кризи туристичної галузі в 2020 році Львівська область лідирувала на українському ринку туристичних послуг у більшості категорій, і на даний момент з умовами повномасштабної війни ця позиція лише міцніше закріпилася порівнянно з національним рівнем туристичних послуг, але у порівняннях з минулими роками ситуація значно гірша – розвиток в'їзного туризму через політичну ситуацію у країні зовсім пішов на спад [6].

Навіть за наявності позитивних умов для розвитку туристичної діяльності у Львівській області, багато проблем залишаються невирішеними:

1) Пригнічуючий стан туристичних об'єктів (занедбані напівзруйновані культурні споруди - замки і палаци, незадовільний матеріально-технічний стан закладів культури і мистецтва, недоступні музеї та галереї). Замкова і палацова культура, занедбані старі дерев'яні пам'ятки архітектури, незадовільний матеріально-технічний стан закладів культури і мистецтва, збереження експонатів музеїв і художніх галерей. Недостача фінансування призводить до скорочення кількості установ масової культури;

2) Незадовільний стан транспортної мережі, що не надає достатньої доступності до багатьох культурних пам'яток - усі види транспортних послуг нижчого рівня, особливо міжміські перевезення в регіоні, також лишається досить слабким стан транспортних артерій, що веде до туристичних і курортних об'єктів. Незважаючи на достатню щільність автомобільних доріг у гірських районах західних областей України, прохідність міжнародних автомагістралей та міжнародних транспортних коридорів через регіон, якість транспортного сполучення значно нижча за європейську.

Таблиця 2.2.

PESTLE-аналіз туристичної галузі Львівської області

Політичні фактори	Економічні фактори
Політична стабільність та безпека: Війна в Україні значно впливає на туристичний потік, зокрема на міжнародний туризм. Західні регіони, включаючи Львівську область, залишаються відносно безпечними, що підтримує внутрішній туризм. Взаємодія з ЄС: Близькість до Європейського Союзу (Польщі) сприяє залученню європейських туристів та інвесторів. Державні програми підтримки туризму: Ініціативи на рівні держави та області можуть стимулювати розвиток туристичної інфраструктури. Децентралізація: Сприяє розвитку локального самоврядування та залученню ресурсів для розвитку туризму.	Економічна криза: Війна та економічні виклики знижують купівельну спроможність туристів. Залежність від внутрішнього туризму: Через зниження кількості міжнародних туристів, зростає залежність від українських відвідувачів. Залучення іноземних інвестицій: Розвиток готельного та ресторанного бізнесу, інфраструктурних проєктів залежить від притоку інвестицій. Вартість послуг: Львівська область пропонує конкурентні ціни на туристичні послуги порівняно з країнами ЄС.
Соціальні фактори	Технологічні фактори
Культурно-історична спадщина: Львів і регіон приваблюють туристів завдяки архітектурі, замкам, музеям, а також фестивалям та культурним заходам. Гостинність населення: Високий рівень сервісу та гостинності позитивно впливають на імідж регіону. Зміна туристичних пріоритетів: Після пандемії COVID-19 та під час війни зросла популярність внутрішнього туризму, екологічних маршрутів та гірського відпочинку. Демографічна структура: Місцеве населення зацікавлене у розвитку туризму як джерела доходу.	Цифровізація туристичних послуг: Онлайн-букінг, електронні путівники, додатки для туристів сприяють покращенню доступності інформації про регіон. Розвиток транспортної інфраструктури: Львів має міжнародний аеропорт, залізничне сполучення та зручні дороги до основних туристичних локацій. Інноваційні технології у готельному бізнесі: Впровадження сучасних технологій для покращення сервісу, як-от безконтактний check-in, мобільні додатки для обслуговування.
Правові фактори	Екологічні фактори
Законодавче регулювання туризму: Закон України «Про туризм» регулює діяльність у сфері туризму та захист прав туристів. Візова політика: Спрощений візовий режим для громадян багатьох країн ЄС сприяє міжнародному туризму. Податкове навантаження: Регулювання податків на туристичний бізнес може впливати на його рентабельність. Стандарти якості: Контроль за якістю послуг у готельному бізнесі та громадському харчуванні.	Екологічний туризм: Карпатські гори, Національні парки та заповідники стають популярними напрямками для екотуризму. Екологічні виклики: Проблеми зі сміттям, особливо у віддалених туристичних зонах, можуть впливати на імідж регіону. Сезонність туризму: Гірські курорти (Славське, Трускавець) приваблюють туристів як влітку, так і взимку, що дозволяє частково зменшити сезонні коливання. Підтримка сталого туризму: Зростає попит на екологічно чисті туристичні продукти та послуги.

Природний рекреаційний потенціал в цій місцевості величезний, але використовується вкрай неефективно. Кращим напрямком розвитку туризму у Львівській області є формування конкурентної туристської неїлі, раціональне використання туристичних ресурсів та курортної бази.

Щороку це вносить свої корективи в розвиток туризму в регіоні і в Україні в цілому. Але незалежно від проблеми, їх кількість зростає, тому, наприклад, після 2019 року COVID-19 - російська агресія та повномасштабна війна, яка може викликати нові питання та проблеми та викоренити більшість можливих видів туризму в Україні на найближчий час.

Тому слід зазначити, що найбільш вразливі місця і загрози тісно пов'язані з введенням воєнного стану. Така ситуація в країні - важлива тема, про хоч якісь натяки, за умов якої говорити практично неможливо про забезпечення сталого розвитку туризму. Туризм намагається вижити і адаптуватися, щоб дочекатися закінчення війни. Співпраця держави та приватних підприємств - один із цікавих способів покращити цю ситуацію, але за весь 2022 рік такого спільного проекту не було. Проблема в тому, що держава приділяє велику увагу забезпеченню обороноздатності, туризм сьогодні не є національним пріоритетом. Незважаючи на цю обставину, необхідно додатково проаналізувати зарубіжний досвід того, як формуються сучасні стратегії, що забезпечують сталий розвиток, щоб зрозуміти, які особливості притаманні іншим регіонам.

РОЗДІЛ 3

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Проблеми сталого розвитку туристичної індустрії Львівської області

Проаналізувавши соціально-економічні фактори розвитку туризму у Львівській області, потенціал природних ресурсів, історико-культурних ресурсів, можна зробити висновок про певні особливості туристської організації регіону.

У сьогоденній досить складній економічній ситуації, існує такий фактор як велика переорієнтація з зовнішнього туризму на внутрішній туризм. Це те, що має покращити розвиток туризму у Львівській області, і це сприяє більшій привабливості цього району для туристів, тому в даний час дуже важливо розробити систематичні заходи, які необхідно визначити з урахуванням національних та міжнародних факторів, що сприяють їх успіху.

Розвиток туризму як галузі збільшить грошовий потік до обласного та обласного бюджетів, створить нові робочі місця та покращить умови життя населення Львівської області, що, як наслідок, сприятиме загальному соціально-економічному зростанню.

Якщо розглядати туризм з економічної точки зору, він вимагає певної стратегії розвитку та ефективного управління на всіх рівнях.

Управління туристичною середою визначається загальним напрямком економічного розвитку, використовуваними в ньому інноваціями і технологіями, а також набутими сучасними знаннями, які забезпечують конкурентоспроможність туризму нарівні з іншими секторами економіки [3]. На жаль, розвиток туризму в деяких регіонах носить лише теоретичний характер.

Таким чином, ціль складає перетворення туризму в ефективну галузь за допомогою комплексу дій, що дозволяють грамотно розвивати туристичний

потенціал в будь-якому регіоні. Щоб підвищити привабливість регіону для туристів, необхідно впровадити деякі агресивні методи маркетингу, бо без використання реклами кампанія являє собою повний провал у сфері в'їзного туризму.

Багато проблем, що виникають при формуванні сучасної туристичної галузі в Україні, обумовлені низьким рівнем економічного розвитку держави і, перш за все, застарілою інфраструктурою, яка часто не задовольняє в цілому не тільки іноземних туристів, а й вітчизняних туристів.

Мотивація туристичних поїздок багато в чому залежить від економічних і соціальних факторів. Ці фактори можуть змінюватися через зміни мотивації і бажань туристів, але в цілому бажання отримувати якісні послуги не змінюється. Бажання туристів, рушійна сила інновацій в галузі, постійна модернізація, поява нових ідей і їх ефективна реалізація дозволяють отримувати великий дохід. У цьому випадку основним підходом, який використовує туристичний сектор, є інновації в розвитку та інновації в умовах кризи [34]. Різниця між ними полягає в терміновості вирішення завдань. Зокрема, інновації в області впроваджуються поступово і дуже продумано в процесі становлення конкретних планів розвитку. Інновації в умовах кризи включають розв'язування нагальних проблем і кейсів, які виникають через те, що туризм є досить нестабільною і непередбачуваною галуззю. Для цього потрібне якнайшвидше реагування на зміни та впровадження нових методів роботи.

Стійкість і відновлення туризму у Львівській області сьогодні стикається з багатьма проблемами, які охоплюють економічні, соціальні та екологічні аспекти. Військові конфлікти не тільки зменшують потік туристів, але й ставлять під загрозу довгостроковий розвиток галузі, що призводить до перерозподілу ресурсів та інвестицій.

У цьому контексті розробка ефективних стратегій, що враховують поточну ситуацію і забезпечують стійкість туризму, має ключове значення для майбутнього регіону. По-перше, перед створенням і розробкою існуючих

стратегій сталого розвитку важливо детально вивчити існуючі проблеми і негативні наслідки, які вже існують в області формування та реалізації сталого розвитку. Вивчення та аналіз суті цих проблем і проблем може дати розуміння вектора їх вирішення та запобігання як в поточній перспективі, так і в перспективі майбутньої стратегії сталого розвитку туризму Львівської області. Тому першими проблемами в системі формування стратегії сталого розвитку туризму у Львівській області є економічні та екологічні фактори, а також фактори безпеки.

Таблиця 3.1.

Основні проблеми формування стратегії сталого розвитку туризму у Львівській області (з прикладами) [23]

Категорія	Проблема	Наслідки для туризму	Приклад для Львівської області
Недосконале законодавство	Невідповідність чинного національного та регіонального законодавства міжнародним стандартам у сфері туризму та екології	Відсутність ефективних механізмів контролю за екологічною ситуацією та туристичними об'єктами	Недостатнє регулювання забудови в природоохоронних зонах або поблизу історичних пам'яток
Неконтрольований розвиток інфраструктури	Відсутність чітких правил щодо будівництва нових об'єктів туристичної інфраструктури в екологічно чутливих районах	Руйнування природних екосистем, зменшення туристичної привабливості регіону	Вирубка лісів для будівництва готелів у Карпатському регіоні або забудова поблизу озера Синевир
Відсутність екологічних стандартів	Низький рівень екологічних вимог до діяльності підприємств у туристичній сфері	Забруднення довкілля, погіршення стану природних об'єктів	Забруднення водних ресурсів через відсутність очисних споруд у туристичних об'єктах

(продовження таблиці 3.1)

Використання природних ресурсів без обмежень	Надмірне використання природних ресурсів без врахування їх відновлення	Виснаження ресурсів, зменшення якості природного середовища для туристів	Перевантаження туристичних зон, таких як Сколівські Бескиди
Збільшення навантаження через внутрішній туризм	Підвищення навантаження на природні та культурні об'єкти через зростання внутрішнього туризму	Погіршення стану об'єктів, зниження їх привабливості та доступності	Перевантаження туристичних локацій у Львові та замках "Золотої підкови" області
Вплив військового стану	Зміщення туристичних потоків з міжнародного на внутрішній ринок через обмеження на подорожі	Підвищення тиску на інфраструктуру та природні ресурси	Збільшення кількості туристів у регіоні через обмеження виїзду за кордон, що призводить до швидшого зношення туристичних об'єктів

Стратегія сталого розвитку для Львівської області повинна зосереджуватися на гармонізації економічного зростання з екологічною безпекою та соціальним благополуччям місцевих громад. Основним завданням є створення умов для сталого туризму, який не лише приносить економічні вигоди, але й зберігає природні і культурні ресурси для майбутніх поколінь. Для цього необхідно розробити і впровадити систему екологічного моніторингу, що дозволяє своєчасно виявляти та усувати негативні екологічні наслідки діяльності туристичних об'єктів. Слід також сприяти збереженню біорізноманіття, запроваджуючи практики, які зменшують навантаження на природні екосистеми, зокрема через регулювання забудови на природоохоронних територіях та контроль за використанням природних ресурсів.

Важливою складовою стратегії має бути удосконалення інфраструктури, орієнтуючись на використання екологічно чистих технологій, таких як відновлювальні джерела енергії та системи утилізації відходів. Це дозволить

зменшити негативний вплив туризму на навколишнє середовище та підвищити якість послуг для туристів.

Завданням стратегії є також розвиток локальних ініціатив і підтримка місцевих громад, забезпечення їх участі у процесах прийняття рішень щодо туризму, збереження культурної спадщини та екологічного балансу. Це включає в себе навчання місцевих жителів принципам сталого туризму, залучення до екологічних проєктів та розвитку інфраструктури для місцевих підприємців.

Необхідно забезпечити інтеграцію Львівської області в міжнародні мережі сталого туризму, а також сприяти розвитку бренду регіону, що орієнтований на екологічну безпеку та культуру. За допомогою стратегічного маркетингу слід привертати увагу до унікальних природних ландшафтів, історичних пам'яток і культурних традицій, тим самим зменшуючи залежність від масового туризму і підвищуючи стійкість туристичної галузі. Завершальним етапом стратегії стане постійна адаптація та коригування дій на основі моніторингу результатів і зміни умов, що дозволить регіону залишатися конкурентоспроможним у туристичній сфері і водночас зберігати природний та культурний спадок для майбутніх поколінь.

Незважаючи на доступність ресурсів і нескінченні потенційні туристичні можливості, Україна в даний час не має можливості конкурувати з розвиненими туристичними країнами. Для раціонального та ефективного використання туристичних ресурсів, природних ресурсів, лікувальних ресурсів та рекреаційних ресурсів необхідно створювати туристичні ресурси та зони відпочинку, забезпечуючи функціонування зон розвитку туризму, розробляючи конкурентоспроможні національні туристичні продукти та надаючи їх споживачам.

Єдиним засобом вирішення системних проблем у сфері туризму є стратегічно орієнтована державна політика, основним завданням якої є визначення туризму в якості одного з основних пріоритетів держави, впровадження економічних і правових механізмів для успіху туристичних

операцій, інвестиційних механізмів, спрямованих на розвиток туристичної інфраструктури, інформація та маркетинг для створення туристичного іміджу України та регіону.

Враховуючи процес вдосконалення стратегії сталого розвитку туризму у Львівській області в контексті парадигми антикризового управління, важливо розділити всі заходи щодо поліпшення на 3 блоки, цей метод активно використовується для корекції сталого розвитку туризму в різних регіонах світу. Таким чином, в контексті вдосконалення процесу розробки стратегії сталого розвитку туризму у Львівській області ці блоки були розроблені в наступних формах:

1. Блок Кризового Управління.

Загальна мета його існування - миттєве реагування на кризи та мінімізація їх впливу на туристичну галузь Львівщини. Серед його основних завдань можна виділити:

1) Моніторинг та оцінка ризиків - створення системи раннього попередження про кризи (природні катастрофи, епідемії, соціальні конфлікти), та встановлення кризових центрів для координації дій у надзвичайних ситуаціях.

2) Завчасна реакція на кризові ситуації, така як евакуація туристів у разі небезпеки, та надання оперативної інформації туристам через онлайн-платформи та інформаційні центри.

3) Фінансова підтримка галузі, яка передбачає запуск програм екстреної фінансової допомоги для туристичних підприємств та надання пільгових кредитів для збереження робочих місць у кризовий період.

Як наприклад, схожими кризами можна вважати пандемію COVID-19 та бойові дії на території України.

2. Блок Відновлення.

Метою блоку відновлення є швидке відновлення туристичної галузі після кризи та повернення до стабільного розвитку, і в цілому він відповідає за інфраструктурне відновлення (ремонт пошкоджених об'єктів інфраструктури,

відновлення транспортних та готельних потужностей тобто), забезпечить підтримку малого/середнього бізнесу і населення (надання субсидій і грантів для малого та середнього бізнесу у сфері туризму, підготовка програми перепідготовки кадрів для швидкого повернення на робочі місця, як наприклад).

Також буде необхідним такий етап як маркетингова кампанія з відновлення іміджу, що передбачає проведення рекламних кампаній для залучення туристів після кризи та розробку спеціальних акцій і турів для внутрішніх та міжнародних туристів: організація фестивалів та подій для стимулювання туристичного потоку; співпраця з медіа для позитивного висвітлення регіону.

3. Блок Превенції.

Це комплекс заходів і стратегій, спрямованих на запобігання виникненню кризових ситуацій або мінімізацію їх негативних наслідків. У контексті сталого розвитку туризму блок превенції допомагає забезпечити безперервність і стабільність функціонування туристичної галузі, зменшуючи ризики та підвищуючи стійкість регіону до можливих викликів. Точне планування превентивних дій дозволить зменшити залежності від зовнішніх ризиків, таких як диверсифікація туристичних продуктів (екотуризм, культурний, гастрономічний, медичний туризм), і дозволить процвітати внутрішньому туризму для зменшення залежності від міжнародних туристів.

Також у цей блок входить питання підвищення екологічної та соціальної стійкості (впровадження програм екологічного туризму та розвиток сталого підприємництва у сфері туризму), навчання та підготовка персоналу (створення освітніх програм із кризового менеджменту для працівників туристичної галузі, підвищення обізнаності місцевих громад про роль сталого туризму та їх участь у розвитку регіону). Прикладами превентивних заходів можна назвати створення планів реагування на надзвичайні ситуації та розвиток туристичних продуктів, що мінімізують екологічний вплив.

Основні напрями покращення чинного нормативно-правового забезпечення сталого розвитку туризму у Львівській області повинні бути спрямовані на адаптацію законодавства до сучасних вимог екологічної безпеки, розвитку інфраструктури та підтримки місцевих громад.

По-перше, необхідно вдосконалити механізми екологічного моніторингу та контролю за реалізацією туристичних проєктів, щоб запобігти неконтрольованій забудові природоохоронних територій і забрудненню довкілля. Створення чітких нормативів для будівництва та використання природних ресурсів дозволить регулювати розвиток інфраструктури, забезпечуючи баланс між туристичними потребами та збереженням природних ландшафтів.

По-друге, важливим кроком є удосконалення системи управління природними ресурсами та екологічними стандартами для підприємств, що працюють у сфері туризму. Для цього слід запровадити сертифікацію еко-туристичних об'єктів та послуг, яка б стимулювала розвиток екологічно чистих технологій і бізнесів, що відповідають вимогам сталого розвитку. Врахування соціальних і екологічних аспектів під час планування нових туристичних проєктів дозволить забезпечити сталий розвиток галузі без шкоди для навколишнього середовища.

Зокрема, необхідно інтегрувати в нормативно-правову базу принципи сталого туризму, які будуть базуватися на міжнародних практиках та рекомендаціях Європейського Союзу. Це дозволить Львівській області стати частиною європейського туристичного простору, забезпечивши більш високий рівень туристичних послуг і захисту природи. Крім того, для підтримки сталого розвитку важливо удосконалити співпрацю між органами місцевого самоврядування, бізнесом і громадськими організаціями, що дозволить розробити та впровадити стратегії довгострокового розвитку, які враховуватимуть інтереси всіх зацікавлених сторін.

Забезпечення безпеки інвестицій в туристичну галузь - одне з важливих завдань відновлення і розвитку туристичної галузі України після закінчення

конфлікту. Це пов'язано з тим, що після війни очікується підвищений інтерес до інвестицій у цю сферу, особливо в готелі, ресторани, розважальні заклади та інші туристичні напрямки [41]. Зосередження на вдосконаленні логістичної системи, однак для залучення якісних інвесторів необхідно забезпечити захист інвестицій відповідним законодавством.

Крім того, можна сприяти відновленню регіону, надаючи пільгові умови для інвестицій в туристичну галузь на певний період жовтня, наприклад, до 10 років. Незважаючи на складну ситуацію в країні, включаючи воєнний стан, є можливості для розвитку туризму в певних умовах:

1. Туризм пам'яті - відвідування історичних місць, важливих у військовій історії країни. Створення маршруту для вивчення та розуміння історичних подій. Він може залучити туристів, які цікавляться військовою історією.

2. Екотуризм та заповідники-збереження та просування заповідників та заповідників як важливого туристичного напрямку

3. Культурний туризм - розробка програм підтримки місцевої культури, традицій і ремесел. Він пропонує туристам унікальний досвід, включаючи культурні заходи, фестивалі, семінари та багато іншого.

4. Туризм спеціального призначення - професійний туристичний маршрут для професіоналів, дослідників, науковців та журналістів, зацікавлених у вивченні ситуації в країні.

5. Розвиток інфраструктури безпеки - впровадження та вдосконалення стандартів безпеки туристів у готелях, на транспорті та туристичних маршрутах, забезпечення відчуття безпеки та комфорту для відвідувачів.

У результаті ці зміни забезпечать не лише економічний розвиток Львівської області, але й допоможуть зберегти її природні та культурні цінності, створюючи умови для сталого розвитку туризму в довгостроковій перспективі.

3.2. Перспективи сталого розвитку туристичної індустрії Львівської області

Зростаюче значення туризму і загострення проблем, пов'язаних з його розвитком, змушують говорити про необхідність змін і пошуку нових векторів розвитку. Це призвело до численних спроб адаптувати основні положення та принципи концепції сталого розвитку до туристичного контексту.

Слід зазначити, що перша спроба визначити сталий туризм була зроблена Всесвітньою туристичною організацією в 1988 році. Сталий туризм в той час отримав таке описання як уапрямок розвитку туризму, який може задовольнити потреби туристів з урахуванням інтересів приймаючого регіону, дозволить нам зберегти цю можливість в майбутньому. У той же час передбачається, що всі ресурси використовуються для задоволення економічних, соціальних та естетичних потреб за підтримки культурної та екологічної цілісності без шкоди для біорізноманіття або систем життєзабезпечення [42].

Сталий розвиток у туризмі – це концепція, яка передбачає розвиток туристичної галузі таким чином, щоб вона задовольняла потреби сучасних туристів і місцевих громад, не шкодячи при цьому навколишньому середовищу та не виснажуючи ресурси для майбутніх поколінь. Він орієнтується на збереження природних, культурних і соціальних ресурсів, інтегруючи екологічні, економічні та соціальні аспекти в процеси розвитку, і основні принципи сталого розвитку в туризмі включають:

1. Екологічна відповідальність за використання ресурсів таким чином, щоб мінімізувати їх виснаження і негативний вплив на природу, запобігання забрудненню навколишнього середовища та збереження біорізноманіття.

2. Соціальна справедливість у формі підтримки місцевих громад, забезпечення їх економічного розвитку через туризм, створення робочих місць і підтримка культурної спадщини, водночас запобігаючи соціальним та культурним дисбалансам.

3. Економічна вигідність розвитку туризму з ціллю отримання від сфери туризму сталого економічного доходу, одночасно забезпечуючи

довгострокову життєздатність місцевих бізнесів, зберігаючи при цьому екологічну та культурну цінність територій.

4. Активна участь місцевих жителів у плануванні та управлінні туристичними ресурсами, що дозволяє зберегти автентичність культур та традицій [12].

Екологічні принципи сталого туризму підкреслюють раціональне використання природних ресурсів, які дозволяють мінімізувати та утилізувати відходи, впровадження систем очищення та повторного використання води, матеріалів та технологій з мінімальним впливом на природне та культурне середовище, ефективне використання енергії, яка може залучати альтернативні джерела, та використання їх екологічних видів для зменшення шкідливого впливу транспорту[30]. Головними пунктами можна зазначити координацію планування та управління розвитком туризму з іншими видами економічної діяльності та сферами розвитку в країні та регіоні; сприяння розвитку малого та середнього бізнесу; впровадження туристичного маркетингу для підвищення ефективності місцевої економіки та зниження тиску на навколишнє середовище за рахунок більш рівномірного розподілу туристів у часі та простір. У соціальній сфері програма разом з іншими учасниками туристичного сектору прагне отримати економічні, соціальні та культурні вигоди від розвитку туризму, забезпечити рівні умови для корінних народів та надати їм право на первинну зайнятість, повагу та збереження місцевої культури, традиційних ремесел та фольклору, заохочувати відповідальну поведінку туристів.

Організаційні та економічні механізми, в тому числі ефективні фінансові інструменти, важливі для сприяння розвитку "зеленого" (екологічного) туризму в сільській місцевості. Варто зазначити, що розвиток "зеленого" туризму відповідає сучасній концепції "зеленої" економіки, яка є інструментом реалізації сталого розвитку. Сучасні дослідження перспектив виникнення "зеленої" економіки дозволяють визначити перспективні види економічної діяльності, яким слід приділяти першочергову увагу і яким слід приділяти першочергову увагу при реалізації основ "зеленої" економіки [36]. Стандарти

сталого туризму для готельного бізнесу та туроператорів є стандартами, визнаними Глобальною радою зі сталого туризму (GSTC), і призначені для забезпечення сталого (сталого розвитку).

Таблиця 3.2

Основні критерії для формування стратегії сталого розвитку в туристичній галузі і [13]

Принцип	Опис	Приклади реалізації
Економічна сталість	Створення стабільних економічних систем, що забезпечують довгостроковий розвиток.	Розвиток "зеленої" економіки, інвестиції в екологічно чисті технології.
Екологічна відповідальність	Збереження екосистем, зниження впливу людської діяльності на довкілля.	Використання відновлюваних джерел енергії, скорочення викидів CO ² .
Соціальна справедливість	Забезпечення рівних можливостей для всіх верств населення, повага до прав людини.	Поліпшення доступу до освіти, охорони здоров'я, боротьба з бідністю.
Інтеграція аспектів	Узгодження економічних, екологічних і соціальних цілей у процесах прийняття рішень.	Розробка стратегій сталого розвитку на рівні міст або компаній.
Участь зацікавлених сторін	Включення всіх зацікавлених сторін у процеси прийняття рішень для забезпечення прозорості.	Громадські слухання, партнерство бізнесу, урядів і громадських організацій.
Інноваційність	Впровадження інновацій для вирішення проблем сталого розвитку.	Розробка енергоефективних технологій, нові методи утилізації відходів.
Довгострокове планування	Орієнтація на довгострокову перспективу замість швидких економічних вигод.	Розробка стратегій на 10-20 років з урахуванням кліматичних і соціальних змін.
Збереження природних ресурсів	Розумне використання природних ресурсів для збереження їх для майбутніх поколінь.	Лісовідновлення, зменшення споживання води, впровадження кругової економіки.
Розбудова партнерства	Співпраця між країнами, організаціями та громадами для досягнення сталого розвитку.	Міжнародні екологічні угоди, співпраця у сфері освіти та науки.
Етика та відповідальність	Дотримання етичних норм у прийнятті рішень та веденні діяльності.	Прозорість у бізнесі, відповідальність за екологічні та соціальні наслідки дій.

Сталий туризм спрямований на те, щоб балансувати інтереси туристів, місцевих жителів і довкілля, сприяючи розвитку туристичної індустрії, яка є вигідною в економічному, екологічному та соціальному аспектах.

Цілі переходу до реалізації Стратегії сталого розвитку України визначаються як внутрішніми, так і зовнішніми факторами, пов'язаними з прагненням України до європейської інтеграції та необхідністю виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань. На тлі посилення конкуренції на міжнародному туристському тижні і глобальної тенденції до посилення ролі держави в забезпеченні сталого розвитку туризму національні туристські продукти в країні стають привабливими і менш конкурентоспроможними. В результаті державний сектор туризму і відпочинку не в змозі забезпечити повне виконання економічних, соціальних і гуманітарних функцій і не сприяє збереженню навколишнього середовища і культурної спадщини, створенню робочих місць і збільшенню частки сектора послуг в структурі ВВП [44].

Щоб подолати ці негативні явища, Україна розробила стратегію сталого розвитку туризму і курортів, основними цілями якої є:

- 1) Поліпшення якості життя населення; захист національних інтересів України у сфері туризму;
- 2) На основі раціонального використання туристичних ресурсів, формування конкурентоспроможних національних туристичних продуктів на внутрішній і зовнішній неділях, історико-культурної спадщини та етнічних особливостей українського народу.;
- 3) Створити умови для споживання туристської продукції;
- 4) Передбачення Конституцією України реалізації прав громадян, свободу пересування, працевлаштування, медичне обслуговування, безпечне середовище для життя і здоров'я, задоволення духовних потреб, а також інші права у сфері туризму і відпочинку, ведення туристичної діяльності.;
- 5) У контексті глобалізації та європейської інтеграції соціальних процесів має бути створена правова, організаційна та соціально-економічна

основа реалізації державної політики України у сфері туризму та курортної діяльності.

Сталий туризм в Україні має великі перспективи, зважаючи на унікальне природне, історичне та культурне багатство країни. Цей напрямок розвитку відповідає глобальним трендам у туризмі, що спрямовані на мінімізацію негативного впливу на довкілля, збереження культурної спадщини та підтримку місцевих громад. В Україні вже реалізуються успішні проєкти, які можуть слугувати основою для подальшого розвитку сталого туризму.

Одним із прикладів є розвиток зеленого туризму в Карпатах. Гірські села, такі як Космач чи Криворівня, активно залучають туристів через традиційні ремесла, гастрономію та екологічно чистий відпочинок. Місцеві громади створюють садиби зеленого туризму, де гості можуть познайомитися з культурою Гуцульщини, скуштувати традиційні страви, а також взяти участь у виготовленні сувенірів, таких як ліжники чи дерев'яні різьблені вироби. Ці ініціативи не тільки забезпечують додатковий дохід для місцевих жителів, але й сприяють збереженню автентичної культури [32].

Також перспективним напрямом є розвиток гастрономічного туризму, наприклад, у Закарпатті чи Одеському регіоні. Локальні виноробні, фермерські господарства та кулінарні фестивалі не тільки приваблюють туристів, але й стимулюють розвиток місцевої економіки. Наприклад, проєкти на кшталт винного туризму в Шабо або сирних господарств у Карпатах показують, як гастрономія може стати частиною сталого туристичного продукту.

Сталий туризм в Україні також тісно пов'язаний із розвитком міського туризму через адаптацію інфраструктури для велотуристів, створення пішохідних зон та проведення заходів із популяризації екологічного транспорту. Львів і Київ є прикладами міст, які активно інтегрують ці принципи у свої стратегії розвитку. Окрім того, впровадження сучасних цифрових технологій, як-от мобільні додатки для екскурсій або інтерактивні карти, робить сталий туризм ще доступнішим [24].

Отже, сталий туризм в Україні має значний потенціал для розвитку завдяки природному та культурному багатству країни, а також успішним прикладам реалізації проєктів. Розширення цієї практики може не лише посилити економіку, але й сприяти збереженню екосистем, культурної спадщини та покращенню добробуту місцевих громад.

Згідно з даними Головного управління статистики у Львівській області, у 2023 році в регіоні функціонувало 19,8 тисяч підприємств-юридичних осіб та 129,6 тисяч фізичних осіб-підприємців, що свідчить про активну підприємницьку діяльність, зокрема в туристичному секторі [7].

Існує велика переорієнтація з зовнішнього туризму на внутрішній туризм. Це те, що має покращити розвиток туризму у Львівській області, і сприятиме більшій привабливості цього району для туристів.

Тому для розвитку туризму як галузі дуже важливо розробити систематичні заходи, які повинні бути визначені з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів, які повинні створити сприятливі конкурентні умови, збільшити грошові потоки в місцеві і регіональні бюджети, створити нові робочі місця, поліпшити умови життя в країні. населення Львівської області і, як наслідок, сприятиме загальному соціально-економічному зростанню.

Розвиток туристичної галузі Львівської області потребує підтримки для відносно скоординованого розвитку всієї туристичної галузі України. Позитивні зміни можуть бути досягнуті завдяки співпраці державного та приватного секторів в області інтенсивного розвитку туристичної інфраструктури, розширення місцевого туристичного потенціалу, сприяння розвитку продуктів внутрішнього туризму та ефективної реалізації державної та регіональної туристичної політики.

Реалізація передбачених заходів передбачає:

- 1) Забезпечення збільшення туристичних потоків і доходів від туристичної діяльності;
- 2) Зростання зайнятості у сфері туризму та суміжних галузях;

3) Забезпечення ефективного природокористування та охорони навколишнього середовища з урахуванням необхідності забезпечення безпеки туристичних місць (для освітнього, активного, сільського, екологічного та медичного туризму) та подорожей.;

4) Створення хороших економічних, правових та організаційних умови для залучення вітчизняних та іноземних інвестицій в туристичний сектор.

У 2021 році Львівська обласна рада затвердила «Програму розвитку туризму та курортів у Львівській області на 2021-2025 роки». На перший рік реалізації програми було передбачено фінансування в розмірі 3 мільйонів гривень з обласного бюджету та додаткові 48,7 мільйона гривень з інших джерел, що спрямовані на розвиток туристичної інфраструктури, зокрема створення велошляхів, оглядових веж та глемпінгів, що сприяє екологічному туризму та активному відпочинку[23]. Регіон також активно працює над створенням та розширенням природоохоронних територій. Наприклад, регіональний ландшафтний парк «Стільське Горбогір'я» був створений для збереження унікальних природних комплексів та сприяння екотуризму, цей парк охоплює території з багатою флорою та фауною, а також історичними пам'ятками, що робить його привабливим для туристів, зацікавлених у природі та культурі.

А вже після закінчення війни в Україні туристична галузь Львівської області має значний потенціал для швидкого відновлення та подальшого розвитку. Це пов'язано з його унікальним географічним положенням, багатою культурною спадщиною, природними ресурсами та інфраструктурою, яка, незважаючи на труднощі війни, залишається однією з найсильніших в Україні. Одним з ключових факторів розвитку є повернення міжнародних туристів, які до війни становили значну частку відвідувачів регіону. До війни Львів регулярно приймав близько 300 млн. туристів на рік, більше 30% з них були іноземцями, в основному з Польщі, Німеччини, Чехії та США. Очікується, що після закінчення військових дій ці показники зможуть швидко відновитися

завдяки міжнародній кампанії з просування Львова як безпечного, історичного та культурного центру Європи.

Львівська область має всі можливості стати ключовим гравцем у відновленні української туристичної галузі. Зокрема, акцент буде зроблено на внутрішньому туризмі, який також розвивався під час війни. Оскільки буде відібрано багато українців, повернення туристів на відпочинок через його доступність, безпеку та різноманітність можливостей для активного, культурного та екологічного туризму стимулюватиметься розвитком унікальних проєктів, таких як "Карпатський шлях", та розширенням існуючих маршрутів, що охоплюють історичні замки, заповідні зони та етнографічні об'єкти. Розширення екотуризму матиме дуже важливе значення. Природні ресурси Львівської області, такі як Карпатські гори, національні парки (наприклад, Яворівський національний природний парк), озера та ландшафтні заповідники, є важливим потенціалом для сталого розвитку. Інвестиції в інфраструктуру таких регіонів після війни допоможуть залучити туристів, які прагнуть до екологічно чистого відпочинку. Особливий інтерес представляють ініціативи, спрямовані на створення глемпінгових майданчиків, Еко-ферм і велосипедних маршрутів.

Регіон також матиме великий потенціал у сфері культурного туризму - Львів, як культурна столиця України, стане місцем проведення міжнародних фестивалів, ярмарків та інших заходів, які раніше не проводилися через війну. Такі заходи, як "Leopolis Jazz Fest" і "Форум видавців", повернуться і допоможуть залучити вітчизняних і зарубіжних гостей. Крім того, тема відновлення та збереження культурної спадщини регіону досить цікава і може бути інтегрована в туристичну програму, яка орієнтована на вивчення історії та архітектури.

Економічні перспективи регіону в туристичному секторі також залежать від залучення інвестицій. Львівська область вже має позитивний імідж серед міжнародних партнерів, а після війни може стати основою для нових інфраструктурних проєктів. Відновлення і модернізація готелів, транспортної

інфраструктури, аеропортів і туристичних об'єктів створять умови для прийому більшого числа гостей і підвищення рівня сервісу. Додатковим фактором є впровадження цифрових технологій, таких як мобільні додатки для туристів, інтерактивні карти та платформи бронювання послуг. Це робить Львівщину ще більш доступним для туристів різного віку та інтересів.

В цілому, Львівська область після закінчення війни має можливість не тільки відновитися, а й значно зміцнити свої позиції на українському та європейському туристичних ринках - його багатий потенціал у поєднанні з ефективними стратегіями розвитку та залученням міжнародної підтримки створює стійку туристичну екосистему, яка сприяє економічному зростанню, зберігає культурну та природну спадщину та підвищує добробут місцевих громад. Але на даний момент лишається проводити подальші дослідження шляхом визначення стратегічних напрямків сталого розвитку туристичних напрямків України, забезпечення раціонального та ефективного використання природних рекреаційних, історичних та культурних ресурсів, відновлення архітектурних та етнічних пам'яток, а також зміцнення міжнародного та міжрегіонального співробітництва в галузі туризму.

ВИСНОВКИ

Туризм є однією з найважливіших галузей економіки Львівської області, що має значний потенціал для подальшого розвитку. Проведене дослідження дозволяє зробити низку важливих висновків щодо сучасного стану туристичної галузі в регіоні, її сильних сторін, викликів та перспектив розвитку в умовах сьогодення.

Львівська область має унікальні природні, історичні та культурні ресурси, які створюють сприятливі умови для різних видів туризму, зокрема культурно-пізнавального, рекреаційного, екологічного, гастрономічного, а також активного відпочинку в гірських місцевостях. Географічне розташування області, що межує з країнами Європейського Союзу, дозволяє активно залучати як внутрішніх, так і іноземних туристів, створюючи конкурентні переваги на міжнародному ринку туристичних послуг.

Дослідження природних ресурсів для розвитку туризму у Львівській області показало, що Львівська область має важливі природні туристично-рекреаційні ресурси, такі як кліматичні, бальнеологічні, ландшафтні, водні, лісові, природно-заповідні, флора і фауна;

Історико-культурні ресурси Львівської області цінуються як фактор розвитку туризму. Львівська область має найбільшу кількість об'єктів архітектурної та містобудівної спадщини в Україні, з високим ступенем різноманітності та збереженості.

Львівська область має найбільшу кількість об'єктів архітектурної та містобудівної спадщини в Україні, які представлені всіма типами будівель широкого діапазону епох, від монархії до середини 20 століття;

Аналіз туристичної діяльності у Львівській області показує, що у 2019 році частка кількості туристичних операторів Львівської області в Україні становила 4,1%.

Виїзний туризм є більш прибутковим видом туристичної діяльності, ніж в'їзний (іноземні туристи) та внутрішній туризм (внутрішні туристи). Майже всі

туроператори займаються виїзним туризмом, тоді як близько 20% туристичних підприємств регіону займаються в'їзним та внутрішнім туризмом.

Аналіз туристичної діяльності у Львові показує, що регіон має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму. Це особливості географічного розташування та рельєфу, сприятливий клімат, багата природа, історія, культура, туристично-рекреаційний потенціал. У цьому документі описано особливості розвитку туристичної інфраструктури.

Львівська область має добре розвинену транспортну мережу, частина якої проходить у напрямку міжнародної європейської дороги, що сприяє транзитним перевезенням і має стратегічне значення для економічного розвитку країни.

Визначено основні напрями покращення розвитку туризму у Львівській області. Дослідження туристично-рекреаційного потенціалу Львівщини свідчить про наявність необхідних умов для розвитку туристичної сфери, зокрема культури, освіти, науки, релігії, охорони здоров'я, мисливства, оздоровлення та фітнесу, довкілля, екології, бізнесу, спорту та екскурсійної діяльності.

Дослідження підтвердило, що ключовими проблемами, які стримують розвиток туризму в регіоні, є недостатній рівень туристичної інфраструктури, обмежена кількість сучасних об'єктів розміщення, слабка інтеграція сучасних технологій у туристичну галузь та недостатнє просування Львівщини як бренду на міжнародному рівні. Крім того, виклики, пов'язані з війною в Україні, створили додаткові перешкоди для розвитку туристичного сектору, зокрема через зниження міжнародного потоку туристів та обмеження інвестицій.

Разом із тим, дослідження виявило значні перспективи для відновлення і зростання туризму після завершення військових дій. Зокрема, у Львівській області існує потенціал для розвитку сталого туризму, який поєднує економічну вигоду з екологічною відповідальністю та культурним збагаченням. Екотуризм, активний відпочинок в Карпатах, гастрономічні маршрути та подієвий туризм можуть стати основними драйверами відновлення галузі.

Особливо перспективними напрямками є:

- розширення природоохоронних територій та створення нових екотуристичних об'єктів, які будуть приваблювати туристів, зацікавлених у збереженні довкілля;
- активізація гастрономічного туризму через підтримку локальних виробників та організацію фестивалів;
- розвиток сучасної туристичної інфраструктури, зокрема будівництво велодоріжок, облаштування кемпінгів та глемпінгів;
- використання цифрових технологій для популяризації регіону та забезпечення доступності інформації про туристичні об'єкти.

Для досягнення цих цілей необхідна консолідація зусиль усіх зацікавлених сторін: органів державної влади, місцевих громад, бізнесу та громадських організацій. Також важливим є залучення інвестицій, як внутрішніх, так і міжнародних, для модернізації туристичної інфраструктури та створення нових об'єктів.

Результати роботи демонструють, що Львівська область має всі передумови для того, щоб стати провідним туристичним регіоном України після завершення війни. Реалізація стратегій, спрямованих на збереження культурно-історичної спадщини, розвиток сучасних форм туризму та підтримку місцевих громад, дозволить забезпечити довгостроковий розвиток туристичної галузі, сприятиме економічному зростанню регіону та покращенню якості життя населення. Туризм може стати не лише економічним рушієм, але й засобом соціальної консолідації та відновлення позитивного іміджу України у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрусак Н.А.//Рекреаційно-туристичні кластери як ефективний інструмент міжрегіональної та міжнародної співпраці./Географія та туризм, вип. № 28, 2014.
2. Бейдик О.О.//Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / – К. : Вид-во "Палитра", 1998. – 130 с.
3. Биркович В.І.//Удосконалення організаційно-управлінських механізмів підприємств туристичної сфери України./Стратегічні пріоритети, №4(5), 2007. С.157-163.
4. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>]
5. Використання природних ресурсів та проблеми їхньої охорони.
URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/Brusak-Pryrodookhoronni-resursy-book-2021.pdf>
6. ДАРТ. Динаміка податкових надходжень по областях за перше півріччя 2024 року. URL: <https://www.tourism.gov.ua/blog/dinamika-podatkovih-nadhodzhen-po-oblastyah-za-pershe-pivrichchya-2024-roku>
7. Державна служба статистики України, Головне управління статистики у Львівській області/Діяльність підприємств.
URL: https://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/press/2024/r12_19.pdf
8. Державна служба статистики України, Головне управління статистики у Львівській області. URL: <https://www.lv.ukrstat.gov.ua>
9. Державне підприємство «Інформаційне агентство РЕ-ІНФОРМ».
URL: <https://reinform.com.ua/25584/nazvano-mista-de-zareyestrovano-najbilshe-vro/>
10. Дудник І.М.// Транспортна географія. Підручник. – К.: НАУ, 2016. 288 с.

11. Екотуризм і сталий розвиток у Карпатах. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. // ред. кол.: Гамор Ф. Д. та ін. – Рахів, 2007. 406 с.
12. Жукович І.О. // Інновації в туризмі: основні теоретичні та практичні аспекти. / Наука та наукознавство, № 2, 2017. URL: https://sofs.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/NNZ_2017_2_6.pdf
13. Зайцева В.М. // Вісник Дніпропетровського університету. / Сер.: Менеджмент інновацій №, 21, 2013. С. 50-57.
14. Запотоцький С., Горін І. // Туристично-рекреаційний потенціал Львівської області: географічні особливості використання та відтворення. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, № 1(70), 2018. С. 72–79.
15. Інститут Геології. Мінеральні води України.
URL: <https://insgeo.com.ua/mineralni-vody//>
16. Кифяк В.Ф. // Організація туристичної діяльності в Україні. Навчальний посібник. / - Чернівці: Книги-XXI, 2003. 300 с.
17. Колосінська М.І. Підходи до класифікації видів та форм туризму. // Економіка та управління національним господарством / Миколаїв, Миколаївський нац. університет імені В.О. Сухомлинського, № 9, 2016. С. 146-150.
18. Колосінська М.І. // Економіка. Управління. Інновації. Серія : Економічні науки, № 2, 2011. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2011_2_22
19. Кудла Н. Є. // Маркетинг туристичних послуг. / Київ : Знання, 2011.- 351 с.
20. Кулешова Г. О. // Туристсько-рекреаційні ресурси світу: методичні вказівки для самостійної роботи студентів, що навчаються за спеціальністю «Економічна та соціальна географія». – Харків, 2012. 60 с.
21. Львівська обласна військова адміністрація URL: <https://loda.gov.ua>
22. Львівська обласна державна адміністрація, Департамент екології та

- природних ресурсів//Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Львівській області в 2021 році URL: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Regionalna-dopovid-Lvivska-ODA-2021.pdf>
- 23.Львівська ОВА. Про внесення змін до Програми розвитку туризму та курортів у Львівській області на 2021 – 2025 роки
URL: <https://loda.gov.ua/documents/50055>
- 24.Любченко В. //Роль туризму у сталому розвитку в Україні: виклики та можливості для економіки. Економіка та суспільство, №57, 2023.
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3174/3097>
- 25.Мазнєв Г.Є. //Інноваційні технологічні кластери: особливості та застереження./ Економіка АПК, № 8, 2013. С. 63-67.
- 26.Мальська М., Паньків Н., Ховалко А.//Історія розвитку туризму: навч. посібник ./ – Львів, 2016, 117 с.
- 27.Миронов Ю.Б.//Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Стратегічні пріоритети розвитку внутрішньої торгівлі України на інноваційних засадах". Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2017. С. 142.
- 28.Міністерство інфраструктури України. Міністерство розвитку громад та територій України. URL:<https://mtu.gov.ua>
- 29.Нагірняк А.//Львівщина як складова туристичної галузі України. Економіка та суспільство, № 30, 2021.
URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/643/617>
- 30.Новицька С.//Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка./Серія: Географія, №2, 2013. С.164-169.

- 31.НТОУ. Туристичний барометр України 2009-2019
URL: <https://nto.ua/assets/files/ntou-statistics-barometer-2019.pdf>
- 32.Осінська О.Д.//Інструменти розвитку зеленого туризму в Карпатському регіоні України. Підприємництво і торгівля. № 41, 2024. С. 66-73.
URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/pidpr-torgi/article/view/1648/1551>
- 33.Павліш Л.В.//Торгівля, комерція, підприємництво. 2013. Вип.15. С.124-128.
- 34.Пангелова Н. Є., Пангелов Б. П., Троценко Т. Ю., Кравченко Т. П. // The process and dynamics of the scientific path : collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the I International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 2)./Athens : European Scientific Platform, 2021. С. 136-140.
- 35.Паньків Н. Аналіз туристичного потенціалу для розвитку героїко-патріотичного туризму в Карпатському регіоні України/Вісник Хмельницького національного університету, № 3, 2022. С. 60-75.
- 36.Папп В. В.//Інвестиційне забезпечення розвитку сільського туризму в Україні// Економічний форум, № 3, 2015. С. 227-231.
- 37.Портер М. // Конкуренція.: Пер. с англ.: – М.: Видавничий дім «Вільямс», 2005. 608 с.
- 38.Пуцентейло П.Р.// Економіка і організація туристично-готельного підприємництва. Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007. 344 с.
- 39.Савіцька О. П., Савіцька Н. В.// Сучасні тренди інноваційного розвитку сфери туризму в Україні. Бізнес Інформ, №9, 2021. С.124-130.
URL:<http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0001289948>
- 40.Самодай В., Левковська Ж.//Характерні особливості туристичного потенціалу України. Економіка та суспільство, № 53, 2023.
URL:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-30>
- 41.Слатвінська Л., Збиранник О., Мацак Н.// Оцінка сучасного стану та

визначення перспектив розвитку підприємництва у галузі туризму в Україні з урахуванням наслідків військового стану. Економіка та суспільство, № 59, 2024.

URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3382/3309>

42.Смаль В., Смаль І.// Туризм і сталий розвиток./Вісник Львівського університету.Серія географічна, № 32, 2005. С.163-173

43.Соколенко С. І. //Кластери в глобальній економіці / С. І. Соколенко. – К. : Логос, 2004. 848 с.

44.Стратегія сталого розвитку України до 2030 року

URL:https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf

45.Ткаченко Т.І.//Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: Монографія./ – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 537 с.

46.Трофімук-Кирилова Т.М.//Туристичні ресурси України: програма і методичні рекомендації з вибіркової навчальної дисципліни / Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 40 с.

47.Туристична діяльність та колективні засоби розміщування у Львівській області / за ред. С.І. Зимовіної. Львів: Головне управління статистики у Львівській області, 2018. 88 с.

48.Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю.// Історія туризму: Навчальний посібник, 4-те вид., перероб. та допов.-К.: Альтерпрес, 2017. 372 с.

49.Шепелєв І.Г., Маркова Ю.А.//Сучасні дослідження соціальних проблем. - 2002. - №3(11). URL:<https://infotour.in.ua/shepelev.htm>

50.Шуплат О.М.//Формування поняття «туризм» у сучасній економічній науці. Ефективна економіка № 12, 2015.

URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2015/57.pdf

51. World Tourism Organization. Tourism 2020 Vision: Global forecasts and profiles of market segments, volume 7/Dibe, s.l. Madrid, Spain. - 89 c.